

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an . . . 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2.40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40 — franco

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRATIA
Strada Zilei, Nr. 10.

INSCRIERILE

se primesc la adresa
trajec.

Mulțumite publice și la
deschis costă dintr-un

Manuscrisurile nu se
napoiază.

Momente.

Arad, 24 Septembrie.

Nu știm de ce, excursia celor vre-o 30 de deputați unguri din opoziție, primirea ce le-a improvisat strada năimită, scenele din fața palatului ungar, cu întreg ansamblul de situații noi și originale, în care s'a încadrat acest epilog al debandadei din camera ungară, ne lasă ceva din impresia vestitelor carnavaluri din orașele Italiei. Rolurile bizare ce au jucat contele Mihail Károlyi și însoțitorii lui, acolo în metropola monarhiei spre înveselirea unui public dornic de senzații atât de neobicinuite, împrumută figuranților ceva din grotescul monstrelor păpușe din Florența. Adevărat, că cerul monarhiei, cu toate că suntem abia în Septembrie nu e atât de trandafiriu ca al Apeninilor, dar pare că și natura a grăbit în aceste timpuri de cumpănă pentru imperiu să dea concursul ei bizarelor evenimente, așternând omăt pe culmile Carpaților și revărsând potop prin văi și la șes ca nimic să nu-i lipsească unei configurații de-o perfectă ironie a stărilor dominate azi de Habsburgi.

Totul ce au putut să profite pelerinii dela Viena e, că au putut să se convingă de amabilitatea stradei vieneze, — o experiență aceea pe care, durere, am făcut-o și noi cu ocazia pelerinajului nostru memorandist, cu

singura deosebire poate, că în motivele cari au determinat excursia noastră n'a fost nimic paradoxal ce să poată preschimba tragicul unei situații în ridicol. Noi eram ademniți de speranța legitimă a unui succes pentru care jertfisem dinainte totul ce poate să jertfească un popor credincios și loial până la umilință, câtă vreme urmașii usurpătorilor dela Dobrițin n'aveau altă justificare pentru înscenarea unei excursii politice la Viena, decât aceea fatală slăbiciune a Coroanei care a îngăduit să crească aproape până la cer copacii celor mai primejdioase aspirații în monarhie.

Spre norocul tradițional al politicii ungurești excursia deputaților din opoziție la Viena va rămâne un lămânunt vesel fără nici o urmare tragică în viitor. Delegațiunile se vor achita ca și până acum în chip mașinal de rolul lor votând toate bugetele exercițiilor comune și delegațiunile vor rămâne deocamdată tot numai o expresie palidă a aceea ce trebuiau să devină prin o politică conștientă: parlamentul central al monarhiei. Ungurii nu se mai tem astăzi că ar mai putea să învie voința aceea superioară care și-a găsit expresia de vigoare în diploma din Octombrie 1860 și în cea din Februarie 1861. Ei nu mai au nevoie de nici un Deák astăzi, — influența lor asupra destinului monarhiei e asigurată printr-o rețea de legături inextricabile, urzite c'o stăruință neadormită, începând dela contele An-

drassy tatăl și până astăzi. Ba situația lor e atât de reductabilă, încât pot să-și permită luxul să se ridiculizeze singuri fără o primejdie mai serioasă a influenței lor.

În adevăr, vedem că ridiculizarea deputaților din opoziție la Viena se datorește celui mai „imperialist” guvern unguresc din câte au avut compatrioții noștri. E cea mai frapantă dovadă a siguranței politice ce poate să simtă un guvern unguresc, care și e să facă astfel jocul intereselor panmaghiare!

Nu trebuie să ne mai mirăm că acest guvern a putut să înhame până și armata la carul intereselor ungurești; că poate să risipească un buget de 2 miliarde pentru promovarea exclusivă a acestor interese; că a putut să spargă și cea din urmă întăritură a noastră, biserica, pe seama monstrului daneic al episcopiei ungurești; nu trebuie să ne mirăm, în sfârșit, că interesele, nu numai cele de consolidare internă, ci și cele externe ale monarhiei sunt subordonate unui orgoliu de rasă atât de fatal.

Gestul făcut la Viena de guvernul stăpânit de voința contelui Tisza e cea mai elocventă semnătură a situației și deputații kossuthiști pot să cânte în dragă voce „Kossuth nóta”, acolo în preajma Burgului: veselie neghioabă a populației vieneze nu jighește nici o timpană în acel dodonic palat...

Momente culturale din viața regelui Carol I.

— După memoriile regelui. —

Trad. de Ascanio.

Primele desiluzii. — Energii nouă. — Nevoile țării și parlamentul. — Păcate orientale. — O seară de Crăciun. — Planuri de căsătorie.

Intorcându-se din ținuturile dunărene, pe care le-a vizitat mai întâi la 1866, Prințul Carol află la București rezultatul alegerilor generale pentru cameră. S'au făcut atâtea proteste și atâtea excese electorale, încât Prințul regretă că a petrecut tocmai aceste zile departe, la hotarele țării și pe Dunăre.

Rezultatul primelor alegeri libere, dela cari Prințul aștepta mult, este o desiluzie grea pentru Dânsul și nu satisface nic un partid.

În ziua de 13/25 Noemvrie, Ion Brătianu se prezintă în audiență, pentru că dorește să-și spună părerea cu privire la îngrijitoarea situație parlamentară: A treia parte din deputații aleși sunt Cuziști și separatiști (cerând desfacerea Unirii Principatelor), altă parte ține cu guvernul și ceilalți sunt liberali. Cum se va putea guverna cu o cameră astfel alcătuită, nu se poate ști, pentru că fracționarea în trei grupe împiedică fiecare partid a dispune de o singură majoritate. După toate primirile entuziaste prin țară, atreagă, după toate manifestațiunile spontane pentru Prințul ales de bună voie, care și-a închinat poporului suflet și inimă, jertfindu-și toate sentimentele și interesele personale, — un ast-

fel de rezultat electoral nu-i îmbucurător de mult! Dacă voința obștească s'a exprimat în mod ne-falsificat, apoi s'au dat de minciună toate asigurările de fidelitate, ce s'au adresat tânărului Domnitor în cele șase luni de zile, în cursul cărora n'a cunoscut popas și odihnă, ci a lăcrat neobosit pentru binele țării!

Dar Prințul nu se lasă influențat de gândurile amare și nu-si părăsește opera: descurajarea e străină de firea sa; apoi știa de mai înainte cât de anevoioasă îi va fi misiunea; cu cât vor fi greutățile mai mari, cu atât mai puternică și mai neînduplecată va fi voința și bărbăția sa! De aceea hotărârea Prințului e repede și categorică: guvernul trebuie să meargă înainte cu această Cameră, ori cât ar fi ea de împesțită; câteva reforme tot se vor putea realiza și orice progres, cât de mic, va fi binecuvântat!

La 15/27 Noemvrie se deschide camera. Prințul citește Mesajul Tronului, în limba franceză; pe un ton de o seriozitate profundă, Dânsul face apel la reprezentanții națiunii și-i conjură să uite ambițiile deșarte și luptele personale, cari primejdiesc țara, unindu-se în schimb, spre a stăruii, împreună cu Prințul, la stăpînirea pre-judecăților și abuzurilor. Raporturile cu puterile străine au devenit normale, autonomia și drepturile României sunt asigurate, — acuma țara trebuie reorganizată înlăuntru, mărturisind principiile mântuitoare ale cinstei, hărniciei și bunei rândueli gospodărești, cari singure pot conduce națiunea la cultură, bogăție și putere”. Se simte necesitatea colaborării tuturor deputaților, ca să fie stărpite abuzurile învechite ale admini-

strației și justiției. Recolta rea, foametea și holera au agravat până la extrem criza financiară, în cursul verii, așa că hârțiile de stat au fost escomptate cu 30% și nu s'au mai putut acoperi soldele militarilor și lefurile funcționarilor. De aceea s'a făcut împrumut, cu toate condițiile grele ale capitaliștilor străini; dar există cel puțin speranța că viitorul buget va restabili echilibrul, fără a mai stânjeni mersul afacerilor. — Prințul termină Mesajul cu asigurarea, că își va face, neclintit, datoria și își va îndeplini misiunea, pe care se mândrește a o fi luat asupra-și. Primul ministru citește apoi Mesajul în limba românească. Declarațiunile prințului sunt primite cu aplauze generale și deși vremea e foarte urită, lumea de pe străzi aclamă pe Prinț cu entuziasm în drumul spre cameră și înapoi.

A doua zi guvernul depune pe biroul camerei budgetul. Față de anul trecut, s'au făcut reduceri de vre-o 14 milioane piastri, spre a se echilibra încasările și cheltuielile; în total budgetul e de 150 milioane piastri (56 1/2 milioane de franci) S'au propus și biruri noi, de exemplu birul pe băuturile alcoolice, spre a sporii resursele statului, dar există temerea că încasările vor scădea în chip simțitor, din pricina nevoilor obștești.

Președinte al Camerei este ales Lascar Cărgiu, iar al Senatului Mitropolitul Primate.

Situația internă a țării e tristă. În toate ramurile administrației publice bântuie abuzurile cele mai grave; guvernul e parchizat de compoziția Camerei, care a devenit arma intrigilor personale. Lucrările parlamentare nu se pot urîni din loc, bugetul nu poate fi votat și împrumutul de stat n'a obținut votul Cam.

Congregația comitatului Arad. Luni în 30 Septembrie n. se ține congreagația de toamnă a comitatului Arad. La ordinea zilei vor fi chestiuni de mare importanță, unele cari ating mai aproape și interesele noastre românești, atât generale, cât și cele din comitatul nostru. Este deci de dorit ca membrii români ai congreagației să se prezinte în număr complet. Facem în acest înțeles apel către toți membrii români, rugându-i să ieie nesmintit parte la această adunare comitatensă. Membrii aderenți ai partidului național român în presecară, adevă Duminecă în 29 Septembrie n., la orele 8 seara vor ține o consătuire în localurile redacției „Românului”, la care asemenea ar fi de dorit să ieie parte cât mai mulți dintre reprezentanții români.

Apropiata întâlnire între regele Italiei și moștenitorul Francisc Ferdinand. Ziarul „Taegliche Rundschau” din Berlin anunță, că regele Victor Emanuel al Italiei va asista la marile manevre dela Udine, după cari va pleca la Veneția. Cu acest prilej regele se va întâlni cu arhiducele moștenitor austro-ungar Francisc Ferdinand.

„Excursiunea dela Viena”. Sub acest titlu ziarul „Világ” se ocupă într-un prim articol cu mergerea deputaților opoziționali la Viena în scopul ca să demonstreze în contra delegațiunii ungare. Ziarul spune, că „excursiunea nu a avut nici un rezultat pozitiv și că prin demonstrația de pe galerie a deputaților opoziționali nu s'a grăbit deloc căderea lui Lukács. Iar dacă Lukács, totuș, a căzut, această cădere își are alte motive, mult mai serioase.

„Dar țara este preocupată de o altă grijă mult mai mare. Valurile murdare ale potopului au nimicint întreg produsul de pe un an al unei anuici grele, a nimicint „viața”. Așteptarea, nădejdea poporului putrezește. Excursiunea dela Viena a fost excursiune a domnilor, iar grija și privirea poporului e îndreptată spre Dunăre și Tisa. Poporul n'are deci vreme să-și bată capul cu călătoriile de plăcere ale domnilor.”

Stările din Ungaria vestejite de socialiștii austriaci. Socialiștii din Viena au ținut ieri o adunare populară bine cercetată, la care au fost invitați și conducătorii socialiștilor din Ungaria. Rând pe rând oratorii au desvoltat toate momentele, prin cari a trecut în timpul din urmă

viața parlamentară în Ungaria. Intervenirea reprezentantului autorității publice a provocat de repetite ori scene furtunoase din partea numerosului auditor. Primul vorbitor Buchinger Manó, descoperă o serie întreagă din apucăturile oligarhiei maghiare, prin cari aceasta încearcă să se mențină și acum, în secolul al douăzecilea la putere. De majoritatea actuală din Ungaria spune că aceasta va rămânea o vecinică pată de rușine a lumii civilizate, care a putut da din sinul său elemente ca cele din partidul muncii.

După Buchinger vorbește deputatul Binarsky, prezentând adunării o moțiune, în care se cere înfăptuirea fără amânare a reformei electorale în Ungaria. Oratorul următor, deputatul Ellenbogen, vorbind de procedurile lui Tisza și ale tovarășilor săi, pune în vedere oligarhiei îngâmfate din Ungaria, repulsiunea masselor, cari vor sgudui odată întreaga monarhie, pentru că, zice el, nedreptatea naște nedreptate și teroarea provoacă teroare.

Situația în Bosnia. Lucrările pregătitoare pentru rezolvirea căilor ferate din Bosnia au dat un impuls puternic tendinței de a clarifica situația politică. Membrii din Serajevo ai clubului parlamentar al mohamedanilor s'au întrunit Sâmbătă la o consătuire intimă și au hotărât să accepte și să sprijinească programul ministrului comun de finanțe. Alătura clubului autonom la programul lui Bilinski întâmpină însă greutăți serioase, dată fiind controversa de păreri între o bună parte din membrii partidului autonom de o parte și între ministrul comun de finanțe Dr. Bilinski de alta. Incât privește atitudinea Sârbilor, e un secret public atât în Serajevo cât și în Agram, că dintre ei singur Dr. Sola, președintele saborului, e pentru programul ministrului, pe când membrii partidului sârbesc nici să audă nu vreau de o apropiere.

Un ziar rusesc despre situația politică din Ungaria. Ziarul „Rijeci” din Petersburg scrie următoarele despre situația politică din Ungaria: Scandalurile din parlamentul din Budapesta sunt chestii interne ale Ungariei. Ele nu oferă vre-un interes mare și general; aceste sunt manifestările vehemente ale patimilor politice, pe cari Europa normală din secolul XX. nu le poate înțelege deplin și e puțină nădejde, că numeroasele și încurcatele chestii de naționalitate, politice și sociale din Ungaria vor fi rezolvite în curând și cu dreptate.

Un atac al mohamedanilor din Bosnia în contra Austro-Ungariei. Ziarul „Bosniai Hi-

rik” scrie: Dela publicarea anexiunii se pare: că ar fi încetat atacurile șefilor partidelor bosniace în contra elementelor străine imigrate. Acum însă directorul vakufului, *Serif Arnautovici* șeful mohamedanilor din Bosnia, a crezut sosi momentul să reînnoiască atacurile în contra monarhiei austro-ungare. El atacă în mod foarte vehement pe străinii cari până acuma aveau singurul scop, ca prin guvernul provincial să stoarcă numai vraga Bosniei și Herțegovinei, dar nici odată nu s'au nuzuit să răspândească pace și cultură. Industria și comerțul Bosniei se află în mâni străine, toate oficiile administrative mai de seamă sunt complinite prin străini. În sfârșit directorul vakufului somează pe bosniaci să se alieze în lupta contra străinilor și să extirpeze elementele străine din țara lor.

„Vă urim — termină Arnautovici articolul său — vom folosi ori ce prilej ca să ne răsbunăm, iar răsbunarea noastră va fi perfectă numai când vă vom vedea spatele”.

În cercurile politice din Bosnia și Austria e mare teamă, că va izbucni o mișcare contra străinilor.

Campania presei germane contra Franței.

Arad, 24 Septembrie.

Faptul că Franța a întărit flota ei din marea Mediterană trimițând la Toulon o puternică escadră din Brest (Bretagne) a stârnit, după cum ne-am și așteptat, o nemulțumire adâncă și în acelaș timp o justă îngrijorare în Germania. Am arătat, într-un articol precedent, că presa germană socotește că această mișcare strategică a Franței este îndreptată în primul rând în *potriva Italiei* având ca scop *intimidarea* acestui stat și atragerea sa în sferele politicei Dublei-Alianțe și a înțelegerii anglo-franceze.

Se știe că cele două state germane, Germania și Austro-Ungaria, în timpul din urmă au avut destule motive pentru a se îndoi de fidelitatea Italiei către Tripla-Alianță. Cum sporirea flotei franceze din Mediterană are ca scop, între altele, și o nouă strângere a legăturilor pe cari Italia le are deja cu Franța

De când Prusienii au invins pe Austriaci, și situația externă a țării, adevă poziția Prințului de Hohenzollern față de puterile străine, a devenit foarte critică: Franța veghiaza, cu cea mai mare gelozie, ca nici o influență prusiană să nu prindă teren în România și nu-i de loc mulțumită cu regimul Prințului Carol; de aceea toți Români nemulțumiți găsesc ascultare în sferele politice din Paris.

Mulți deputați separatiști și cuziști cer audiență la Prințul Carol. Intotdeauna dânsii asigură pe Prinț personal de credința lor.

În ziua de 9/21 decembrie, Prințul vizitează pe neașteptate Curtea de apel și nu găsește pe nici un judecător. Ca urmare Dânsul ordonă să se introducă de aici înainte registre speciale, unde fiecare judecător va fi obligat să semneze de prezență. — Cu sprijinul unei vizite a ministrului, Prințul constată deasemenea o mare lipsă de punctualitate.

12/24 Decembrie, seara Crăciunului nemțesc! Întâia seară de Crăciun pe care Prințul o petrece departe de ai săi și nici măcar n'o serbează! Ziua aceasta e grea și pentru scumpulii săi de acasă. Prințul Carol Anton a trimis fiului său o lungă scrisoare de Crăciun:

„Ne apropiem de sfârșitul anului, o despărțire profund dureroasă pentru noi, căci multe nu mai sunt cum erau odată! Pentru tine, anul ce trece a fost memorabil. Cine și-ar fi putut închipui, acum un an, în seara de Crăciun, că astăzi tu vei avea un rol politic și vei fi purtătorul unei

răspunderi atât de mare și atât de grele? Cine ar fi putut bănuși, că bunul și bravul nostru fiu Anton, care acum un an cutricra sfintele locuri ale pământului făgăduinței, va dormi în curind somnul de veci căzând jertfa unui război, ce a încununat cu lauri neperitoare armata prusiană, în mijlocul căreia te-ai ridicat și tu, dar gloria căreia nu-ți era dat să o împarți și tu cu noi!...

„Pe terenul experienței mele politice, am impresia că pasul tău îndrăzneț a fost pe deplin fericit. Călătoria la Constantinopol a fost pusă la cale și executată cu mult tact; important este mai cu seamă faptul, că astfel puterile europene au fost lipsite de orice pretext al unui amestec mai departe. Sunt eu însumi uimit de rezultatele prezenței tale la Constantinopol.

„Sunt mulțumit și de mesajul tău la deschiderea Camerei. Greșelile politice și defectele morale trebuie numite întotdeauna pe numele lor. — Tu pari a duce o viață serioasă — și a-ți încorda mult puterile sufletești. Aceasta linie de purtare ți-se impune, pentru că ai datoria să stai deasupra tuturor partidelor.

„Dorind să vezi în noua patrie pe scumpulul tău frate Fritz, întâmpini aceeași dorință din parte-i. Dar anume n'am voit să-l las nainte de Anul-nou, căci ar fi fost prea trist pentru draga ta mamă să stea sub pomul de Crăciun fără de nici unul dintre copii. În seara de Crăciun, gândurile tale vor sbura de sigur spre noi, amestecând bucuria amintirilor cu mâhnirea fără de leac a prezentului. Noi suntem covârșiți de aceeași simțiri. Cât e de dureroasă o despărțire atât de lungă!

„Dar păstrează-ți curajul și credința în Dumnezeu, ori care ar fi situația în care te afli. Misiunea ta e mare, grea și răsplătitoare; conștiința acestei misiuni să-ți răscumpere și să-ți aline toate durerile inimei!”

Ziua Crăciunului nemțesc n'a fost sărbătorită la Curtea Prințului Carol, dar toți ofițerii superiori din garnizoană au fost invitați la masă.

Prințul s'a ocupat, foarte stăruitor, de planurile unei transformări a oștirii. Fiind crescut în armata prusiană, firește că Dânsul ar dori să ceară ajutor, pentru reorganizare, împrejurărilor pe cari le cunoaște și de aceea s'a adresat cercurilor berlineze, iar acum așteaptă cu nerăbdare hotărârile lor.

Cu aceeaș nerăbdare, Prințul așteaptă să se decidă o chestiune care-l interesează, personal, foarte de aproape și pentru care primește sfaturi și îndemnuri din toate părțile. În fiecare scrisoare dela Paris, unde Prințul are protectori înalți, i se scrie: „Trebuie să te însori, să pui temelii unei familii, să dai țării un Moștenitor!” Considerațiile politice n'ar fi exclusive ori esențiale pentru alegerea miresei; ba chiar ar fi de dorit să lipsească, pentru că țara să nu fie legată într'un fel sau altul. Mai presus de toate, Prințul e sfătuit să-și caute o tovarășe, care ar pricepe și ar împărți greaua sa misiune. Însă alegerea nu-i ușoară, deoarece Prințul nu poate părăsi țara și trebuie să lase totul în grila familiei și prietenilor săi de departe.

și cu Anglia, presa germană sau poate chiar guvernul german care a inspirat această presă, a luat o atitudine foarte ostilă contra Franței criticând aspru măsurile navale luate.

Campania aceasta a presei germane este foarte bine organizată și întreținută cu energie. Chiar și marile ziare semi-oficioase iau parte la ea. Scopul campaniei e a face o presiune asupra Italiei și a determina să rupă legăturile ei de amicitie cu Franța și Anglia, și în special să rupă *acordul* cu aceste state cu privire la situația în marea Mediterană. Cetitorii acestui ziar au cunoștință de existența acestui acord între Franța, Anglia și Italia; am vorbit despre el într'un articol în cursul lunii Iulie, când presa europeană s'a ocupat de el.

Mijlocul evident de care se servește în această campanie presa germană este de a deștepta susceptibilitatea Italiei arătând că Franța vrea s'o terorizeze și s'o transforme într'un instrument al politicii anglo-franceze în Mediterană.

Printre ziarele germane cari au luat o atitudine fățiș ostilă Franței trebuie să cităm în primul loc „Frankfurter Zeitung”, organul de care se servește ministrul de externe Kiderlen-Waechter. Acest ziar a publicat ieri un articol foarte violent la adresa guvernului francez, articol care a fost reprodus de majoritatea ziarelor din Germania și a fost comentat cu multă amărăciune în Franța.

Acest articol este foarte semnificativ căci el desvăluie o parte din culisele politicii franco-germane. I se reproșează guvernului francez că vrea să facă o presiune asupra Italiei spre a o atașa mai mult la destinele Dublei-Înțelegeri. Iată ce spune însă ziarul lui Kiderlen-Waechter despre atitudinea Italiei:

„Aici la noi (adecă în Germania), unde relațiunile politice sunt cunoscute și judecate cu liniște, nimeni nu poate crede că Italia s'ar lăsa intimidată prin amenințările rău ascunse a celor două ziare franceze inspirate de guvern. (Este vorba de ziarele „Le Temps” și „Le Journal des Débats”. M. R. Ș.) Valoarea flotei italiene este apreciată mult mai mult la noi în Germania decât cum o apreciază cele 2 ziare sus citate. Se pare într'adevăr că în elanul îndrăzneț al ideilor lor politice cele 2 ziare demai sus au uitat că și Franța are frontiere pe pământul acesta. Este de remarcat că acest limbaj provocător al ziarelor franceze se manifestă dela vizita dlui Poincaré încoace.”

Din aceste puține rânduri ce am citat dintr'un ziar german de prima importanță se poate vedea cât de puțin amicale sunt astăzi relațiunile dintre Franța și Germania. Căci nu trebuie să uităm că prin articolul sus citat vorbește însuși ministrul de externe al Germaniei.

Vedem, pe de altă parte, din rândurile reproduse mai sus, care este tactica presei germane. Ea vrea să convingă pe italieni că Franța vrea să-i umilească, vrea să îi transforme într'o cantitate neglijeabilă „pusă la dispoziția” politicii ce se face la Paris. Afară

de aceasta presa germană ține să reamintescă Italiei că armatele germane stau la Rîngata de a invada teritoriul francez.

Presa germană a făcut apel la amorul propriu al Italianilor și la cunoașterea intereselor Italiei de către ei. Să vedem dacă această stratagemă, menită a contrabalansa efectul produs în Italia prin sporirea flotei franceze din Mediterană, va reuși. Noi credem, din parte-ne, că guvernul din Roma va cunoaște cari sunt adevăratele interese ale Italiei.

Să înlăturăm primejdia.

În Nrul 75 al „Românului” am scris despre sectele religioase încuibate între românii din comitatele Torontal și Timiș, atrăgând binevoitoarea atenție a consistoarelor din Caransebeș și Arad asupra primejdiei, căreia este expusă biserica noastră ort. română prin răspândirea acelor secte.

Desemnarea din partea amintitelor consistoare a câte unui profesor de teologie mirean, pentru studiarea cauzelor încuibării și răspândirii sectelor din chestiune, cari toate deopotrivă au urmări dezastruoase pentru biserica și neamul nostru, e de necesitate imperativă.

Trebuie să se cunoască în lumină adevărată primejdia ce planează în mod atât de sinistru asupra singurei noastre fortărețe ce ni-a mai rămas și pentru a cărei apărare și scutire, de tot ce e stricacios și păgubitor, se cere cea mai desinteresată și devotată luptă.

Arhierii noștri nici o clipă să nu întârzie, ei să sune buciul de alarmă; să ridice steagul luptei, sub care să se grupeze fiii adevărați ai neamului nostru. În cel dintâiu șir ar trebui să fie preoții, cari, în urma poziției lor au datorie să lupte cu cel mai desăvârșit devotament, cu cea mai mare dragoste, încurajând și însuflind prin aceasta pe toți sincerii apărători ai bisericii noastre.

Cu durere trebuie să constatăm însă, că nu toți preoții noștri sunt adevărați preoți, căci între ei sunt și uscături, sunt și de aceia cari nu-și îndeplinesc datoria și chemarea lor în măsura cerută de interesele neamului și bisericii noastre strămoșești.

Că lucrul acesta e adevărat, se dovedește mai presus de îndoială, prin chiar faptul încuibării între țărani noștri a atâtor secte religioase să se mai zică apoi și despre acel mare rău, care încă contribuie la slăbirea bisericii noastre — răul concubinatelor, adecă al căsătoriilor nelegitime?

Acest rău gravează în mod cumplit în toate comunele noastre, grasează cu adevărată furie, având ca urmare și aceia că, azi-mâne nici cu lumina nu se va putea afla un copil legitim!

E cel mi îreșe lucru, că nici o rană de pe corpul bisericii noastre nu este iertat să fie ascunsă; toate aceste rane trebuie să fie cunoscute, trebuie desvăluite. E crimă a le ascunde, lăsându-le a-și urma procesul lor atât de păgubitor. Ele trebuie vindecate, fără de a se

ține seama de susceptibilitatea uimitului, căci prin cruțarea anumitor persoane, prin cruțarea unor preoți îndolăți, se contribuie indirect la slăbirea temelilor bisericii noastre.

Approape în toate comunele noastre, țăranul român, din punct de vedere moral și religios a decăzut mult. Nu e oare un simptom nespus de îngrijitor faptul, că sunt comune fruntașe românești, unde numărul căsătoriilor religioase, anual, e dela 1 până la 3!

Vrem oare o dovadă mai eclatantă despre decăderea morală și religioasă a țăranului nostru?!

Și orbul poate să vadă, că în comunele unde s'au încuibat și unde în așa de mare măsură bântuie diferitele secte religioase, apoi unde numărul concubinatelor e îngrozitor de mare, vîna o poartă în cel dintâiu loc preoții noștri, cari nu-și îndeplinesc chemarea și datoria, nu numai ca slujitori ai altarului, dar nici ca creștini și români.

De ce, de ex., să nu ne revoltăm împotriva unui preot, care pe motiv că nu i se plătește înainte, nu i se plătește momentan taxa, lasă ca credincioșii lui să fie înmormântați întocmai ca păgânii, fără de nici o ceremonie religioasă. Și acești preoți cu atât mai mult trebuie zbi-ciuiți, căci activitatea lor atât pe terenul bisericesc cât și pe cel național se reduce la zero.

Astfel de preoți trebuie reglementați, trebuie aduși la adevărată cunoștință de sine, ca ei cu deplină punctualitate și scrupolozitate să-și îndeplinească chemarea și toate datoriile lor. Ei știrbesc prestigiul bisericii noastre, dar totodată știrbesc și prestigiul adevăraților preoți români cari în toate privințele sunt la culmea chemării lor luptând cu dragoste și devotament.

Din istorie se știe, că multe popoare, cari s'au instrăinat de biserică, au dispărut ori au suferit pierderi nespuse de mari. Să înlăturăm primejdia ce planează asupra bisericii noastre, până ce nu e târziu, prevenind o fatală catastrofă.

Un mirean.

Cum e la alții?

Panciova, 23 Sept.

Locuitorii din partea dela sud ai ducatului Stiria, în care cea mai mare parte sunt de naționalitate slovenă. Numita țară fiind acoperită cu munți și păduri, locuitorii ei nu pot să se ocupe pe o linie mai întinsă cu agricultura, din care pricină starea lor materială lasă de dorit.

Ce mare deosebire e de pildă între starea materială a Slovenilor din Stiria și între cea a țăranilor noștri de aici din Bănăt, unde terenul e neted ca masa și unde pământul e atât de productiv. Țăranii noștri, în comparație cu amintii Sloveni sunt adevărați boieri.

Având în vedere acest însemnat fapt, s'ar putea zice că Slovenii din Stiria, din toate punctele de vedere sunt inferiori țăranilor noștri, căci fiind ei oameni săraci, nu pot să jertfească nimic, ori în cel mai bun caz, foarte puțin pentru școală și biserică, pentru instituțiunile lor culturale și naționale.

Nu e însă așa, căci Slovenii jertfesc cu dragoste din puținul lor avut pentru toate instituțiunile neamului lor, ceea ce are ca înfrățire urmare, că din punct de vedere moral și cultural, dar mai

Prăvălie nouă!

PINTEA și KLEIN

MAGAZIN DE GHETE, PĂLĂRII ȘI MODĂ PENTRU DOMNI s'a deschis în

ARAD, strada Deák Ferencz n-rul 4.

(Pi 340-52)

Festivități culturale în Arad.

Familiiile româneșii din Arad și împrejurime sunt invitate cu stimă la banchetul, cina și petrecerea cu joc ce se vor aranja în cinstea dascălilor români și oaspeților, cari vor lua parte la adunarea generală și festivitățile împreunate cu ea, Marți, în 1 Oct. st. n. în seminarul din Arad.

Banchetul se va ținea în aceeași zi la ora 1 în restaurantul dela hotelul Central. De persoană 3 cor.

Tot acolo se va ținea seara la orele 7 o cină comună (a la cartă) și petrecere cu joc. Intrarea 1 cor. de persoană. Cu această ocaziune se vor sorta între participanți două tablouri în oleu înfățișând pe profesorul Teodor Ceontea.

Invitări speciale nu se trimit.

Anunțurile se fac la dnul Iosif Moldovan, școala centrală (Tököly-tér 8).

A V I Z !

celor ce vor participa la serbările culturale din Arad Marți și Mercuri în 1 și 2 Oct. st. n.

cu ocaziunea celei de a XXII-a adunare generală a reuniunii învățătorilor români dela școalele popor. conf. gr. ort. române din propopiatele aradane I—VII.

1. Marți la 8 ore a. m. Comemorarea Duhului Sfânt și părăstas în biserica catedrală.

2. Marți la 9 ore a. m. Ședința primă în sala seminarială.

3. Marți la 11 ore a. m. Desvălirea monumentului Teodor Ceontea în grădina seminarială.

4. Marți la 1 oră p. m. Prânz comun în hotelul central. (De persoană 3 cor.)

5. Marți la 3 ore p. m. Plecare la vizitarea fabricelor.

6. Marți la 7 ore p. m. Cină comună în restaurantul susamintit (la cartă) și petrecere cu joc. Intrarea 1 cor. de persoană. Cu aceasta ocaziune se va sorta între participanți două tablouri în oleu ale bunului nost fost profesor Teodor Ceontea.

7. Miercuri la orele 8 a. m. Ședința a doua. Am făcut dispoziții de locuințe comune. 1 cor. de persoană.

Pentru a putea face dispoziții pentru locuri destule la banchet și pentru tramvae la excursiune, rugăm să ne avizați prin o cartă postală. Asemenea să ne avizați dacă reflecțați la locuință comună și pentru câte persoane.

Iosif Moldovan
(Tökölytér).

— „Românul“ se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Ședința furtunoasă de ieri a delegațiunii ungare.

Înainte de ședință. — Polițiști unguri în Viena. — Palatul ungar asaltat.

Palatul ungar din Viena a fost ieri teatrul unor evenimente neobicinuite în metropola monarhiei. O sută de polițiști din Budapesta, sub conducerea lui Pavlik, ocupă coridoarele și treptele palatului ungar din Viena. Încă dela orele 10 înainte de amiază, o tablă uriașă acățată pe poarta zidirii anunță publicului că pentru ședința de după amiază toate biletele de intrare au trecut, ca o prevestire că deputații din opoziție vor afla după amiază porți închise. totuși președinția delegațiunii a hotărât să rezerveze și pe seama lor 10 bilete. Probabil că s'a decis așa la îndemnul lui Lukács, în consfătuirea ce a avut-o cu conții Láng și Khuen-Héderváry înainte de amiază. Deputații opoziționali, întruniți, la conferență în Cafeneaua centrală, auzind de deciziunea președinției, au trimis numai decât la portarul Palatului ungar după cele zece bilete.

Porți închise.

La orele 3 și un sfert, deputații din opoziție în frunte cu contele M. Károlyi pleacă spre Palatul deputaților se adaugă câțiva ziaristi și un număr însemnat de fruntași ai socialiștilor venezi. Poliția din Viena, pregătită pentru orice eventualitate, a năpădit în mare număr piețele și colturile de strade. Neintervenind însă nici un incident, deputații unguri au ajuns în pace la Palatul ungar. În dosul porții Palatului se postaseră polițiștii unguri în frunte cu Pavlik. Ajunși la poartă deputații unguri s'au năpustit asupra ei, izbindu-o cu pumnii și cu bastoanele și cerând să li-se deschidă. În curând apare Pavlik, dar nu deschide de tot ușa, ci poruncește subalternilor săi să o ție întredeschisă. Deputații din opoziție nu pot străbate, decât numai unul câte unul. Pe cei cari n'au bilet de intrare îi provoacă să se întoarcă îndărăt. Așa au pățit-o Bakonyi și Barabás și mai mulți alții, cari au putut străbate pe ușa întredeschisă.

Cei 10 deputați cari au avut bilete de intrare, după ce poliția li-a lăsat trecerea liberă, se îndreaptă spre galeria din stânga. Aici îi așteaptă o gardă de deputați tineri din partidul guvernamental, veniți anume din Budapesta, pentru a interveni la caz de nevoie, — cu pumnul.

Deschiderea ședinței.

La orele 4 fără un sfert prim-ministrul Lukács urcă tribuna. După îndeplinirea formalităților obicinuite, se alege baronul Harkányi ca cel mai bătrîn în etate dintre delegați președinte interimal al ședinței prime. Harkányi ocupă scaunul președințial și vrea să vorbească. În acel moment însă se ridică pe galerie contele Károlyi. Deputații din opoziție îl aclamă sgomotos, strigând mereu:

— S'auzim pe Károlyi!

Guvernamentalii de jos, din incintă, protestează, sar de pe bănci și fac gesturi de amenințare spre galerii.

Într'un sgomot asurzitor începe contele Károlyi să vorbească, protestând în numele deputaților din opoziție în contra delegațiunii, pe care o declară ca ilegală. Citește motiunea de protestare a opoziției unite, în timp ce delegații guvernamentali, strigă în cor:

Afară! Afară! Dați afară elementele turbulente!

După ce contele Károlyi termină ce are de spus, deputații opoziționali se îndreaptă cu toții spre ieșire. Injurăturile și huiduile guvernamentalilor îi însoțesc afară.

ca să se aibă punct de vedere național, ei stau se a treia și a patra nu înțeleg decât țărani noștri.

În viziunea noastră petrecerile în mijlocul lor au avut oarecum o curioasă înșușire frumoasă.

Nu au înțeles însă nici un studiu despre Slovenia și Suedia; vesele numai să amintese un singur lucru, să servească pe marca lor laudă și cină.

Conștiința națională a Slovenilor e dezvoltată în mare măsură; ei înțeleg această înșușire și îndepărtase toate dăruirile naționale. Au un fanatism la limbă și lege.

Li vedeam la baile dela Rohitsch-Sauerbrunn, luând parte la procesiuni religioase — și totdeauna cu admirație li priveam. Începând dela copii și până la moșnegii îngârboviți ei poartă cu toții la piept tricoulor neamului lor. Singur acest fapt dovedește multă mândrie națională.

Și cu câtă dragoste, cu cât foc vorbesc ei despre neamul și legea lor strămoșească. „Noi pentru nimic în lume nu ne înstrăinăm de neamul și legea noastră”, zic cu convingere nu numai bărbații și femeile, dar și copiii.

De câte ori îi auziam așa vorbind, cu durere gândeam la țăraniul nostru român din Bănat.

Ce mare deosebire e între unii și între ceilalți, din punct de vedere național. La cei dintâi conștiința națională e dezvoltată pe deplin, la cei din urmă ea stă pe o treaptă foarte înăpătată.

Slovenii cu toții cîntă și joacă și ei nu cruță gologanul, câștigat atât de greu, pentru aceasta hrană sufletească; la noi în Bănat, unde sunt comune fruntașe cu câte 7—8 mii locuitori însă, slova românească tipărită e neluată în seamă, e cu totul disprețuită; ea nu are nici un farmec. Din această pricină e atât de mare numărul țărănilor români, cari nu citesc nici o foaie, nici o carte românească, ba chiar nici călindar nu au în casa lor.

În astfel de împrejurări, și mai adăugând și aceea, că conducătorii firești ai țăraniului român — și aici e răul cel mai mare — sunt mai mult ori mai puțin nepăsători față de această stare de înăpăiere. — Viitorul ne pune pe gânduri. Se pare, că noi Români niciodată nu vom ținea pas deopotrivă cu alte neamuri, dintre cari multe mai sărace și al căror număr e mai mic ca al neamului nostru.

Dacă de ex. am întreba pe locuitorii ori cărei comune de ale noastre de aici din Bănat, că în viața unui popor ce însemnătae are și ce simbolizează tricolorul național; dacă i-am întreba, cari sunt culorile neamului nostru românesc, nu se vor afla 50 — zi cincizeci — de țărani, cari ar ști să dea un răspuns mulțumitor...

Din punct de vedere național, un întineric mai înăbușitor, mai îngrozitor nici închipui nu se poate. Și aceasta e cea mai tristă și dureroasă dovadă despre degenerarea conștiinței naționale la Români de aici din Bănat, despre cari, poate, că numai un singur bine se poate spune și anume, că ei sunt harnici, că muncesc cu mare lăpădare de sine. Din aceasta însă neamul nostru nu are nici un folos; ei nu contribuie cu aproape nimic la susținerea instituțiilor noastre culturale; însemnatul lor câștig în foarte mare parte, având în vedere nenumeratele lor deprinderi păgubitoare, ajunge în mâinile străinilor.

Noi Români pare că suntem osândiți să ducem apa cu ciurul!

Vedem și cunoaștem toate ranele de pe corpul neamului nostru, din cari rane izvoresc dureri cumplite, dureri păgâne, nu facem însă nimic pentru vindecarea lor.

Când o să înțelegem și noi glasul vremilor de acum?!

Alex. Tințariu.

ELEVATOARE

PENTRU ORICE TREBUI-
NTE ȘI EXPLOATARE.

Fabrică principală:
Hamburg.

MERTENS JÁNOS
BUDAPEST VII. bulev. József 30-32.

Telefon. 142—49. Telefon. 142—49.

Constituirea delegațiunii ungare.

După depărtarea deputaților din opoziție, delegațiunea ungară se constituie în modul următor. Președinte al delegațiunii ungare a ales cu unanimitate de voturi, pe baronul Ludovic Láng, ca vicepreședinte Aug. Zichy și Victor Molnár, iar ca notari V. Nyegre și Iuliu Werner.

Se dă citire mai multor acte intrate și apoi premierul Lukács roagă pe delegați, să se prezinte azi la orele 12 la Palat pentru a fi de față la citirea mesajului regal.

Se ridică după aceea contele Berchtold și prezintă delegațiunii proiectul de buget comun al monarhiei pe anul 1912.

Se alege ca majordom al delegațiunii Iosif Telegdy.

La propunerea președintelui Láng se hotărăște ca prima ședință formală a subcomisiunii de externe să fie convocată pe azi la orele 3 și jumătate, când își va rosti și ministrul de externe contele Berchtold, expozeul său.

Ședințele subcomisiunilor vor fi secrete, așa că nici ziaristii nu vor putea lua parte la ele.

Kossuth Lajos azt izente....

De două ori a răsădit ieri în orașul de reședință al M. Sale împăratului și regelui Francisc Iosif I. cântarea revoluționară a Ungurilor: Kossuth-nóta. Odată la sosirea deputaților opoziționali în Viena, când un grup de muncitori unguri cari așteptau pe deputați la gară, au intonat imnul revoluționar, iar a doua oră l-au cântat chiar deputații opoziționiști, atunci când s'au depărtat, de voie de nevoie, de pe galeria Palatului ungar. Ce semnificație va fi avut intonarea ostentativă a imnului la ieșirea din „parlamentul monarhiei”, blajinii Vienezi ai lui Lueger cu greu o vor putea spune.

Mesajul de tron.

O parte dintre deputații opoziționiști au plecat ieri seară la Budapesta, dar cei mai mulți au rămas în Viena. Deputații au ținut o constătuire în hotelul Central și au hotărât ca să se reîntoarcă cu toții la Budapesta, dar probabil câțiva vor rămâne încă în Viena.

La orele 11 și jumătate membrii delegațiunii ungare s'au întrunit în sala mare a palatului ungar, unde, după obiceiul vechiu, s'a citit textul discursului președintelui delegațiunii către monarhul. După citirea acestui discurs membrii delegațiunii au plecat în automobile la Hofburg.

La orele 12 mareșalul curții a anunțat monarhului sosirea delegațiunii. Monarhul în uniformă de general și însoțit de o suită alesă a luat loc în tron. Apoi baronul L. Láng, președintele delegațiunii a citit discursul delegațiunii către M. S.

M. S. monarhul a citit apoi următorul mesaj:

— Primesc cu satisfacție asigurarea despre alipirea credincioasă a dv. pentru care vă exprim cea mai caldă mulțumită.

Raporturile monarhiei noastre cu celelalte puteri sunt în toată privința bune și prietenești. Bazate pe alianța noastră intimă și încercată cu imperiul german și cu Italia, scopul politicii noastre externe a fost și este, că ținând seamă de interesele monarhiei, să promovăm asigurarea păcii.

Cu simpatie sinceră urmărim activitatea bărbăților de stat italieni și turci în scopul că după schimbări mijlocite și nemijlocite obligatoare de vederi să găsească baza, pe care s'ar putea încheia o pace cinstită față de amândouă părțile.

Data fiind situația politică tulbură din apropiatul Orient guvernul nostru extern a inițiat un schimb de vederi cu puterile în scopul de a asigura, după dorința tuturor celor interesați, pace și status quo în Balcani.

În urma votării *nouelor proiecte militare* contingentului armatei și marinei noastre a sporit în mod îmbucurător și totodată față de cea mai mare parte a obligațiilor obligamentului de serviciu s'a ușurat în mod simțitor.

Considerând situația financiară a ambelor state preferințele bugetului guvernului nostru militar se restrâng numai chiar asupra celor mai arzătoare trebuințe.

Formațiunea marinei noastre, în urma dărniceii dtrre, se va desvolta tot mai tare și cu atât mai mult va putea să împlinescă apărarea intereselor economice ale monarhiei.

În nădeidea, că dtrre veți împlini rolul dtrre cu cunoscuta sânguină patriotică, vă dorose cel mai mare succes și vă salut din toată inima.

După citirea mesajului M. S. s'a întretinut puțin cu membrii delegațiunii apoi s'a retras în camera sa de lucru.

Opoziția maghiară în Viena.

Viena, 23 Septembrie.

Apariția membrilor din partidul opoziționist maghiar în Viena, spre a protesta în delegațiuni împotriva sistemului de guvernare alui Lukács și Tisza, este ceva cu totul nou în istoria dualismului austro-ungar. Acestei împrejurări i se datorește și interesul — relativ destul de viu — care-l arată opinia publică din Austria față de acest eveniment. Trebuie însă să mărturisim adevărul, că interesul acesta nu izvoarește din motive curate politice, ci el se reduce pur și simplu la curiozitatea ce-o arată publicul dintr'un oraș mare cu ocazia unui eveniment mai însemnat decât cele de toate zilele. Mulțimea, care-i aștepta pe deputații maghiari opoziționiști la gara statului din Viena, era compusă din curioși, — de cari domineca seara află o mulțime — în special din socialiști maghiari. Publicul vienez din capitală n'a luat însă parte la această primire. Faptul acesta însă nu trebuie privit ca o lipsă de interes politic, sau chiar ca o dovadă de simpatie pentru „partidul muncii” și pentru ministrul Lukács, necum pentru contele Tisza. Neapartinerea cetățenilor vienezi la comedia maghiară, înscenată cu ocazia convocării delegațiunilor, este o dovadă mai mult de maturitatea politică a vienezilor, este o dovadă că ei de mult și-au făcut o judecată proprie despre politica maghiară și această judecată nu se poate schimba de pe o zi pe alta.

În special partidul stăpânitor din Viena, creștinii sociali, merg și acum pe aceeași cale, care le-a arătat-o marele Lueger, întemeietorul acestui partid. Violențele contelui Tisza, care a pus parlamentul ungar sub dictatură polițienească, au fost în general criticate în modul cel mai aspru de către presa vieneză cinstită, fiind ținute aceste violențe de absolut ilegale.

Faptul acesta nu-i deloc un motiv ca să se creadă că publicul vienez simpatizează cu opoziția din parlamentul budapestan, mai ales că partidul opoziționist este tot așa de puțin simpatie ca și cel alui Lukács-Tisza. Austriacii și vienezii știu prea bine, că ei și naționalitățile nemaghiare n'au ce să aștepte dela opoziționiști, față ei parte din ori ce partid politic. Elementele cari se află în partidul opoziționist și cari se plâng de terorismul lui Tisza și al partidului guvernamental, declamând ditirambi sfiorători

despre necesitatea „eliberării ungari”, elementele acestea nu sunt cu nimic mai bune decât adversarii lor.

O, opoziționiști, ca să ați venit la putere, înu tratați de nemaghiari în același mod. Oportă să se știe. Chiar și aderent la partid electoral n'o ia nici un om la serios, ca să se știe cu siguranță, că și guvernul opoziționist din care au făcut parte Kossuth, Apponyi și Károlyi, a fost tot așa de puțin sincer și de nepăsător față de reforma electorală ca și astăzi satrapii din cabinetul lui Lukács.

Austriacus

Partidele politice din Basarabia.

Deși drepturile politice în Rusia au fost acordate decât de vre-o 5—6 ani, deși Basarabia noastră, prin situațiunea sa geografică, prin pozițiunea sa politică și prin felul populațiunii ce locuiește, n'a fost atât de introdusă în lupte politice rusești, totuș acolo există nici mai mult, nici mai puțin ca șapte partide politice.

Acestea fac ca animozitățile între partizanii să crească tot mai mult, mai cu seamă acum în preajma alegerilor pentru a patra Dumă, numărul candidaților la deputăție să fie mai mare, voturile să se împartă mai mult, iar la următorii aleșii să reprezinte din ce în ce mai puțin voința și interesele adevăratei majorități, ale moldovenilor.

Luându-le după importanța lor, partidele politice din Basarabia sunt următoarele: 1. Partidul central, sau cum i-am zice noi guvernamental, în frunte cu cunoscutul și mult apreciatul de guvernul rusesc Krupenschi, care mulțumită concursului ce-l are dela „centru” (de aceea îi și zice central) și influenței sale personale va câștiga în Dumă cele mai multe dintre scaunele destinate Basarabiei. Partidul acesta are în primul rând de partea sa pe aproape toți nobilii, iar prin aceștia pe toți alegătorii ce depind de dânșii.

2. În al doilea rând vine partidul local basarabean, născut de-abia anul acesta, ca o protestare contra vechilor deputați, cari nici într'un fel n'au căutat să apere interesele Basarabiei în Dumă. Partizanii lui, majoritatea moldoveni, deși sunt suspectați în toate felurile și supuși la diferite neajunsuri, vor putea, după speranța unora, să capete cel puțin două locuri în Dumă.

Partidul acesta are inseris în programul său câștigarea limbii moldovenești ca limbă oficială pentru Basarabia sau cel puțin recunoașterea ei, deocamdată, ca limbă de predare în școli și de rugăciune în biserică.

Cei mai însemnați dușmani ai acestui partid sunt moldovenii Krupenschi și Puricichevici.

3. Partidul clerical sau al popilor, reprezentat prin arhiepiscopul Serafim, având de candidat pe preotul Chepețchi, fost deputat la Acherman.

Partidul clerical n'are mare popularitate și prin felul său de a lucra nu formează decât o anexă a partidului central.

4. „Liga adevăraților ruși”, o rămășiță a operei lui Crușevan, vestitul organizator de programuri, nu are decât câțiva partizani și nici un candidat serios la deputăție.

5. Partidul moldoveanului Mihail Puricichevici (Purice), numit în derâdere și „Liga Arhanghelului Mihail”, s'a format în urma conflictului dintre Puricichevici și Krupenschi. Puricichevici fiind atunci exclus din clubul nobilimii basarabene și rămânând fără partid, si-a grupat sateliții din Acherman, punându-și candidatura pentru Dumă. Nu este exclusă posibilitatea ca „Arhanghelul” să reușească în alegeri, dar acea-

Ka 12.

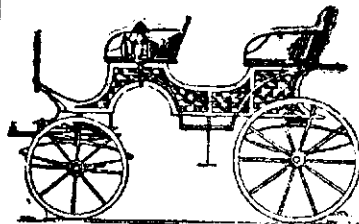
Telefon Nr. 467.

Kardos Gyula,

cea mai mare fabrică de trăsuri sudungară.

Temesvár-Gyárvaros,

Háromkirály-ut 14. sz. (Casa proprie).

Mare magazin de trăsuri noi și folosite.

Pregătesc lucruri de fierar, rotar, șelar, de lustruit și orice reparări de brânză aceasta, cu prețurile cele mai moderate — Prețurent gratis și franco. — Tot aici se pot căpăta *obnibuse* pentru 6 persoane, *cară funebre*, felurite căruțe »landaner« cu prețuri moderate.

sta se va datora și ajutoare, care le va primi dela „centru”. Partidul în sine n'are multă trecere și nici nu promite să mășască mult.

6. „Progresiștii” deși în mic număr, au făcut să se vorbească mult despre ei și chiar să se pună speranțe în activitatea lor politică.

Ei, împreună cu partidul local, vor face ca o bună parte din voturi să fie smulse guvernamentelor. În orice caz, aceste două partide sunt ale viitorului.

Pe lângă toate acestea se mai formează încă unul, deși încă ni-s'ar părea lucrul cam curios, se formează partidul separat evreesc cu candidat aparte neanunțat încă. Reprezentantul evreesc în Dumă, negreșit nu va apăra interesele Basarabiei, ci ale neamului... evreesc. De reușita candidatului însă se vorbește puțin, din cauză că se pun multe piedeci la alegerea lui.

Iată grupările care duc luptele politice în Basarabia. De aici oricine își poate face o idee clară decum va fi reprezentată adevărata Basarabie în Dumă și de cum i se vor apăra interesele.

Criza din Turcia.

Arad, 24 Septembrie.

O surpriză senzațională a făcut știrea că tratativele de pace s'au întrerupt, mai cu seamă crezându-se că încheierea păcii va urma în câteva zile și aceasta va avea ca urmare și potolirea spiritelor agitate din Balcani. Suveranitatea Tripolisului a făcut dificultatea cea mai mare și Italia ținând morțiș la recunoașterea decretului de anexiune. Turcia a fost constrânsă a refuza propunerile italiene. Războiul astfel se va continua și Europa va fi și pe mai departe neliniștită de zângănitul armelor.

Tratativele de pace.

Constantinopol. — Din sursă bine informată că, Poarta, după ce a refuzat penultima propunere a Italiei, după care se cerea declararea independenței Lybiei, a făcut contrapropunerea ca Lybia ca teritoriu ocupat de italieni să primească o administrație autonomă cu un Kediye în frunte, cum e în Egipt. Delegații italieni răspunzând la aceasta a făcut o altă contrapropunere, adică, Italia primește numai un funcționar otoman care să conducă afacerile vakufurilor și datoriiilor de stat. În ultimul consiliul de miniștri turci s'a desbătut contrapropunerea italiană și după o lungă discuție majoritatea a luat o atitudine contrară și a decis continuarea războiului. În cercurile diplomatice se crede că Poarta se va gândi încă a face acest lucru și cu considerare la situația actuală din Balcani va fi mai îngăduitoare în chestia păcii.

Constantinopol. — Ziarul „Sabah” publică o convorbire cu un diplomat al unei puteri interesate în tratativele de pace. Acest diplomat a declarat că, vre-o câteva puteri neutrale vor interveni în mod prietenesc la Roma și vor arăta necesitatea, ca tratativele actuale să ducă la pace, a cărei încheiere de prezent e dependentă singur de Italia.

Italia dacă pune condiții cari nu se pot primi, Poarta are la tot cazul dreptul a le respinge.

Constantinopol. — Duminică seara s'a ținut un consiliu de miniștri în chestia păcii, la care a fost chemat și Hilmi Pașa fost mare vizir. Rezultatul la care s'a ajuns se ține în secretul cel mai mare. După o versiune Hilmi Pașa ar fi fost numit delegat oficial pentru tratativele de pace, de altă parte însă se vorbește că ministrul de externe, Noradun-

ghian care e de naționalitate armean cu considerare la înrăutățirea situației din Armenia și din cauza opresiunii conaționalilor săi își va da dimisia și Hilmi Pașa ar destina a-l ocupa locul.

Constantinopol. — După știrile sosită la Poartă Duminică dimineața au apărut în fața orașului Pokia care e la gura portului Smirna 6 cuirasate și 9 torpiloare italiene. Se crede că flota italiană va demonstra împotriva portului Smirna, în caz, dacă s'ar întreprinde tratativele de pace.

Situațiunea în Balcani.

Sofia. — Societatea crucea roșie a primit instrucții dela guvern, ca se facă fără nici o întârziere toate pregătirile necesare pentru război.

Sofia. — Agenția telegrafică bulgară este autorizată a desminti toate știrile neliniștitoare cari le-ar fi primit Poarta despre atitudinea Bulgariei și că, consiliul de miniștri s'ar fi ocupat cu măsurile necesare pentru prevenirea eventualităților. Guvernul bulgar nu s'a abătut dela atitudinea lui pașnică, ceea ce dovedește și împrejurarea că toate trupele, cari au luat parte la manevre au primit ordin a se întoarce în cazarmele lor.

Belgrad. — Ziarul „Politika” anunță că, o delegație a comercianților sârbi s'a prezentat la prim-ministrul Pasici rugându-l a face declarații asupra situației politice externe față cu știrile neliniștitoare ce circulă. Prim-ministrul a răspuns că nu e pericol de război și nu există nici o cauză pentru care să fie răstrânsă circulația comercială. — Ziarul „Stampa” provoacă guvernul să liniștească populația în neșiguranța ce domnește, făcând cunoscută situația și s'au să declare războiul în grabă sau să sisteze pregătirile de război.

Salonic. — Vaporul francez „Danube” a sosit aici cu muniție pentru Serbia. Transportul acesta a fost pornit cu permisiunea guvernului otoman spre Serbia în 20 vagoane, dar la stațiunea dela granița Zibefce a fost oprit.

Belgrad. — „Politika” anunță: Poarta a răspuns la nota ambasadorului sârb, Nenadovici că, transportul de muniție a fost reținut din motiv că, Serbia și-a schimbat atitudinea față cu Turcia. Nu se știe încă, oare guvernul sârbesc privea aceasta de un act dușmănos din partea Turciei.

Ce zice Nikita.

Petersburg. — Regele Nikita a primit în audiență pe corespondentul ziarului rusesc „Brsevița Viedomosti”, căruia i-a declarat următoarele:

Interesele Mării Rusii eu le prețuiesc mai mult decât cele ale micului Muntenegru. Rusia și-a exprimat dorința, ca Muntenegru să nu treacă granița turcească și sabia soasă de jumătate, am vârat-o iarăși în teacă. Știu foarte bine, că nouă nu ni-e permis a începe război până când nu se va simți și Rusia pregătită pentru război. Dacă n'as fi rege poate eu aș fi fost primul care aș fi pus mâna pe armă, dar așa sunt constrâns a mă supune rațiunii.

Intervenția ambasadorului rus pentru naționalități.

Constantinopol. — Ambasadorul rus, Giers s'a prezentat Sâmbătă la Poartă și a prezentat ca reformele să fie realizate pentru toate naționalitățile. Ambasadorul rus a conferat timp îndelungat cu ministrul de externe al Turciei și pe foarte mulți i-a surprins că, mazăbata a fost publicată numai după aceasta convorbire. Cercurile diplomatice nu dau importanță reformelor cuprinse în mazăbata.

Situația în Albania.

Constantinopol. — Fostul deputat Bazzi a telegrafiat prietenilor săi că, toți albanezii au încheiat o înțelegere între ei și după cum se crede împotriva intrigelor tinerilor tinerilor turci, cari voiesc a băga vrajbă între albanezi.

Constantinopol. — Consiliul de miniștri s'a ocupat cu plângerile Malisorilor și a hotărât a le împlini după posibilitate cererile. Ismail Kemal, care a avut astăprimăvară un mare rol în regularea chestiei Malisorilor a sosit aici ca reprezentant al acestora, pentru a începe tratative cu guvernul. Malisorii sunt neliniștiți pentru motivul că, Poarta a călcat înțelegerea din 1911.

INFORMAȚIUNI

Arad, 24 Septembrie 1912.

Societatea română-ortodox-jubilară-imperială pentru zidirea unei biserici și înființarea unei comunități bisericești în Viena aduce călduroase mulțumiri publice pentru donațiunile făcute spre grăbirea realizării scopului ei de Primăriile de Târgoviște (400 lei) și de Brăila (185 cor. 80 fil.)

După vacanțele de vară, cu începere de Duminică 22 Sept. st. n. a. c., va cânta în „Capela Română” din Viena (Löwelstrasse, 8) corul mixt liturghia sf. Ioan Gură de aur cu muzica combinată din opera d-ilor G. Dima și I. Scarlatescu. — Dr. Mihai A. Popovici secretar, Dr. St. N. Ciurcu v.-președinte.

Arhiduci austriaci decorați. Buletinul militar a publicat că M. Sa monarhul a conferit arhiducilor Francisc-Salvator și Karl-Ștefan, precum și aghiotantului general Bolfars, marea Cruce a ordinului Sf.-tului Ștefan.

În atențiunea comercianților români. În comuna curat românească Rustior, comitatul Bistrița-Năsăud, — constătătoare din peste 600 suflete, și prin care comună își au circulația la târgul săptămânal din Șieuul-mare alte două comune, curat românești, este mult dorit un comerciant român, care să-și deschidă prăvălie cu articlii trebuincioși poporului precum și cu băuturi închise.

Acel comerciant român, va primi timp de un an, localitate gratuită în mijlocul comunei, constătoare din două odăi spațioase, precum și o grădină mică de zarzavaturi. Doritorii să se adreseze subșerisului până la 15 Octombrie a. c. ori să se prezinte în persoană, producând, dela oficiul parohial atestat de moralitate. Observ, că în comuna noastră se află numai un comerciant evreu.

Rustior (Sajossebes u. p. Nagy-Sajo) la 19 Septembrie 1912. Ioan Bârsan preot gr. cat.

Glorificarea învinșilor. Este simptomatică că pe când germanii nu sărbătorească victoria dela Sedan decât cu multă rezervă ca să nu atingă susceptibilitatea adversarului dela 1870, francezii au început să sărbătorească înfrângerea suferită odinioară. Sunt câțiva ani de când francezii au început să ridice monumente pe ale căror socluri figurează inscripția: glorie celor învinși. Cu prilejul aniversării înfrângerii dela Sedan s'au ținut în acest an discursuri patriotice pe câmpul Foinz dela Sedan, precum și în satul Bazeille. În aceste discursuri nu se vede nici urmă măcar din deprimarea firească a învinsului, toate sunt pline de avântul pe care-l dau nădejdea și siguranța în victoria deplină care nu poate întârzia.

Sărăcia lui Corneille. Se zice că Corneille a murit sărac și pictorii l-au reprezentat ca pe un poet bătrân

**Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui**

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Lăferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de țărâni, prețuri ieftine. Din depozitul men bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și în mic lăferez colegilor de branșă și obiecte singuratic, în prețul de fabrică.

și melancolic, care-și cărpea încântămintea ruptă la cărpaciul din colțul străzii Parcheminerie.

Tradiția asta, scrie „Journal de Rouen”, nu e însă decât o legendă. Fontenelle, nepotul și primul lui biograf, nu spune că ar fi trăit în mizerie, ci că nu era în stare să facă avere, dar că pe cea dobândită de mai înainte a știut să și-o păstreze. Dacă Corneille a murit „fără avere”, nu însemnează însă că a trăit în mizerie. Dar avea și oarecare stare. Posea astfel la Rouen, în Rue de la Pie, o casă pe care a vândut-o cu un an înaintea morții, nu de nevoie, ci pentru a constitui o pensie fiicei lui, care era călugărită.

Mai avea apoi 15 hectare de pământ la Petit-Sourronné, pe cari le-a vândut fiului lui, căpitan de cavalerie, în 1686, pentru 5100 de livre. La Val de la Haye posea trei aere, pe cari le vându unui măcelar, în schimbul unei rente perpetue de 95 de livre.

La Andelys, avea o proprietate și mai mare, compusă din trei perechi de case și 35 de hectare de pământ cu acareturi. Ce-i drept acestea le primise ca zestre dela soția lui, iar pe cele dintâi le moștenise dela tatăl lui, dar erau totuși ale lui.

Pe lângă zestrea și moștenirile acestea, el mai primea și pensie dela rege (ceși aceasta nu-i era servită în mod regulat), apoi recompense pentru delicatii, jetoane de prozență la Academie și în sfârșit, vânzarea poemelor sale. De sigur că nici „Polyeucte”, nici „Horace”, nici „Cidul”, nu s'au plătit ca „Chantecler”, dar totuși se vindeau.

Legenda că Corneille ar fi trăit în mizerie se bazează numai pe o serisoare rău înțeleasă.

Intâlnire colegială. Toți acei iubiti colegi, cari au făcut examenul de calificățiune la institutul nostru pedagogic gr. ort. român din Arad în anul 1902, sunt rugați cu insistență a lua parte la intâlnirea colegială de 10 ani, dela terminarea cursurilor. Local de intâlnire va fi grădina seminarului gr. or. român din Arad în ziua de 1 Octomvrie 1912. Imi place a crede că la această intâlnire vom putea fi în număr complet, mai cu seamă pentrucă în aceeași zi va fi și desvălirea monumentului fostului nostru iubit profesor și mare dascăl al regretatului Teodor Ceontea. Deci și în chipul acesta vom putea da expresia simțimentelor noastre de pietate față de acela, care necruțând nimic, căutat'a a sădi în inimile noastre dragostea neșovăiehică față de biserică și iubita ei fiică — școala. În semn de pietate față de memoria neuitatului nostru profesor ne vom înființa în corpore la festivitățile desvălirii monumentului. — Petru Saviu inv. gr. or. rom. în Sacoșul-ung.

Cununie. D. Dr. Damaschin Icloz a n advocat în Buteni și dsoara Iuliana Suci u din Siria și-au serbat cununia religioasă Marti în 17 Septemvrie în biserica gr. or. română din Siria.

În loc de anunțuri tânăra păreche a trimis 10 cor. pentru fondul ziaristilor români. Sincere felicitări.

Teatru român în Sibiu. Reuniunea meseriașilor români sibieni va împărți, ca în cei 13 ani din urmă, și în anul acesta daruri de Crăciun între săracii noștri. În scopul înmulțirii venitorilor pentru daruri, la Reuniune se urmează cu mult zel probele pentru o reprezentăție teatrală, ce se va da în timpul congresului național bisericesc, ce se intrunește în Sibiu pe la mijlocul lunii Octomvrie, și al cărei venit se va folosi la procurarea darurilor. În studiu este piesa „Pentru ochii lumii” de Laibache, localizată de Gil, „Vlăduțul mamei” de I. Lupeanu, scoasă acum în tipar în editura Reuniunii amintite. Rolurile principale sunt susținute de cei mai probați diletanți, bine cunoscuți dela reprezentățiile date de Reuniune.

Armata Bulgariei. În momentele acestea, când se vorbește atâta de eventualitatea unui războiu provocat de bulgari, credem că interesează pe toată lumea să cunoască forța de care dispune statul bulgar. Iată, după date oficiale, absolut autentice, cum e organizată armata bulgară:

Cadrele permanente dispun în timp de pace de: Ofițeri din diferite arme, 5216; funcționari militari superiori 427; subofițeri și reangajați 5085; soldați sub drapel 52.873.

Acest total se distribuie astfel pe diferitele arme:

Infanterie: 36 regimente, 72 batalioane, 288 companii, 16 companii de grăniceri, 1371 ofi-

teri și 35.217 soldați. Cavalerie: 11 regimente, 37 escadroane, 257 ofițeri și 5660 soldați. Artilerie: De câmp: 9 regimente; de regimente; de cetate: 3 batalioane. Baterii și grupe cu 410 ofițeri și 7000 soldați. Geniu: 18 companii de pioneri, 5 companii de cale ferată, 4 companii de telegraf, 1 companie de pontonieri, 1 secție de aviație, 1 secție de automobiliști, 1 secție de prof. 1 secție de radiotelegrafie; 165 ofițeri și 3900 soldați. 43 funcționari și 879 soldați.

Statul major se compune din: 100 funcționari și 1540 soldați. Justiția: 100 funcționari și 1540 soldați. Partidă de 23 ofițeri, 11 funcționari și 1540 soldați. Serviciul sanitar se compune din: 150 ofițeri și 677 soldați. Școalele militare: 71 ofițeri, 21 funcționari, 451 iunker și elevi, 324 soldați-elevi și 356 soldați.

Cazuri de moarte. Vasile Vaida de Sósmezó notar cercnal i. r. decorat cu „Crucea de argint pentru merite” a răposat în 19 Septemvrie n. 1912 a. m. în urma unui morb lung, în anul 71 al etății și 43 al fericitei sale căsătorii. În-mormântarea a avut loc în 20 Septemvrie n. în Șimleu.

— Valeriu Savu a răposat în 20 Septemvrie în etate de 31 ani. În-mormântarea a avut loc în cimiterul gr. or. din Pianul-inferior.

Odihnească în pace.

Spioni turci în Bulgaria. De câțva timp se observă în multe orașe din Bulgaria spioni turci, a căror activitate e foarte întinsă. Numărul lor s'a înmulțit mai cu seamă acum în ajunul manevrelor. În multe orașe au fost reținute persoane foarte bănuitoare pe care poliția continuă a le încerceta cu mare băgare de seamă. Toți prefecți de districte, au dat ordine severe sub-prefecților să exercite supravegherea cea mai strictă în plășile lor, în privința persoanelor, care ar putea fi bănuite.

Separatiștii în Belgia. Se știe că Belgia este locuită de două popoare autohtone: valonii și flamanzii. De mulți ani valonii duc o luptă înverșunată pentru ca Belgia să se împartă în două țări autonome din punctul de vedere național și politic. Partidul separatist valon a împărșiat în ultimul timp un manifest în formă de serisoare adresată regelui Belgiei prin care cere împărșirea Belgiei în două țări autonome unite numai prin coroana aceleiași dinastii. — Valonii se plâng că spiritul lor național care înclină spre ideile înaintate, nu sunt luate în considerație în conducerea Belgiei în care sunt atotputernici clericali. Valonii se mai plâng că toate funcțiunile publice sunt ocupate numai de flamanzi, căci legea cere ca funcționarii să cunoască ambele limbi recunoscute oficial. Valonii, cari nu cunosc limba franceză, sunt astfel excluși dela funcțiunile publice. Curentul separatist câștigă din ce în ce mai mulți partizani printre valoni. Și pericolul acestui curent este cu atât mai mare cu cât din 7 milioane jum. de locuitori câți are Belgia, mai mult de 3 milioane sunt valoni.

Femeile bulgare în favoarea războiului. Ziarul „Reci” din Sofia anunță că o femeie bătrână din Iamboly anume Maria Todorova, îndurerată de niacclurile comise la Cociana, a pregătit o tavă cu colivă și a dus-o la cimitir în scop de a o împărși pentru odihna sufletelor răposatilor. Când preotul cetia molitva pentru odihna sufletelor celor morți, numita femeie a rugat pe preot să pomenească și numele răposatilor ucși la Coceana. Deoarece preotul nu știa cum se numeau cei morți bătrâna bulgăroaică a început să-i înșire tot felul de nume fictive Ioan, Stoian, Petre, Nicolae etc. După terminarea oficiului divin, femeia a început să împartă colivă, spunând celor prezenți: luați din colivă și ziceți: „Bodaproste fraților și surorilor noștri din Coceana.” După ce a împărșit colivă, numita a început să expue cu lacrimi în ochi asistenței barbariile comise de turci terminând cu cuvintele: „Moarte păgânilor!” Insuflețirea bătrânei femei și emoțiunea de care era cuprinsă a produs o profundă impresie în sufletele celor de față.

Război:

În urma au trecut pe teritoriul și au devastat localitățile locale trimis contra lor o expediție.

Turburările din Belfast. Desordnile ce au avut loc în Belfast au luat un caracter foarte grav. Numeroase case au fost devastate multe magazine au fost prădate, polițiștii au fost bătuti. Cu multă greutate liniștea a fost restabilită. Cauza acestor turburări sunt vechile animozități politice și religioase între naționaliștii catolici și protestanții unioniști. Aceștia din urmă așteptau de mult momentul ca să demonstreze contra catolicilor.

Revolta dela arestul preventiv din Brăila. Doi deținuți ai arestului preventiv din Brăila, anume Christache Avram și Dumitru Anton, amândoi vechi puscăriasi actualmente arestați pentru jaf luându-se la ceartă cu gardianul arestului, au provocat un enorm scandal. Intervenind directorul, a fost insultat și amenințat cu moartea de deținuți. Până la sosirea gardei ceilalți deținuți s'au solidarizat cu tovarășii lor și baricadându-se cu toții în sală și cerând să vie d. prim-procuror. Parchetul fiind anunțat au sesit la fața locului dnii prim-procuror Davidescu, polițaiul Emil Merentă, directorul prefecturei Duchide și o companie de jandarmi cari au reușit să liniștescă pe deținuți. Cei doi instigatori au fost pedepsiți.

Lipsa ofițerilor. Generalul De Lacroix dă alarma prin „Le Temps” contra unui pericol pentru armata franceză. Din ce în ce se împuținează numărul candidaților la școlile militare, în timp ce înmulțirea unităților în armată reclamă tot mai mulți ofițeri. Nu numai atât, dar pe când înainte erau amatori să devie ofițeri tot ce era mai distins în școalele elementare, astăzi elevii mai inteligenți se îndreaptă în alte direcțiuni. Ajunge să spunem că în anul acesta s'au prezentat numai 800 candidați la Saint-Cyr. Iată de 2000 în anul 1900. Și cum, e nevoie de cel puțin 450 elevi, selecțiunea va fi plângător de tristă! Cauza trebuie căutată în mirajul celorlalte profesii, cari înlesnesc mai mult gloria, înălțimile sociale și îmbogățirea, — și în scumpirea traiului, care împinge pe cei săraci la alte meserii, oricât ar fi dorit să se consacre oșteriei. Chestiunea este de interes general. Și noi avem criză de ofițeri. Sunt regimente cari nu au nici jumătate din efectivul cuvenit. În regimentul 33 din Tulcea, sunt companii cari, de unde ar trebui să poseadă un căpitan, doi locotenenți și patru sublocotenenți, au numai doi ofițeri. Una din companii a fost comandată un timp de... un sublocotenent... în rezervă: în colo nu erau decât sergenți majori!

E o problemă care se va pune — și nu știm cum se va deslega.

Demonstrațiile sufragetelor engleze. Sufrageta care fusese condamnată la 5 ani închisoare pentru că cu prilejul prezenței la Dublin a primului ministru Asquith, încercase să dea foc teatrului din localitate, a fost pusă acum în libertate, din cauză că era temere că va muri de foame în închisoare. De mai multe săptămâni ea refuza cu încăpăținare orice alimente și slabise ca un schelet. Timp de 44 de zile i s'a dat de mâncare cu forța. Medicii declarând acum că viața ei e în primejdie, ea a fost pusă în libertate.

...pos revolverele și au amenințat pe pa-
...impuşcarea dacă vor face cea mai
...şcare de împotrivire. Cu chipul acesta
...au jefuit pe toți călătorii. Suma jefuită
...la 1,200.000 dolari.

ONICA SOCIALA

oară turneuri artistice.

După cum am mai anunțat, domnișoara Lia Pop, distinsa elevă a conservatorului din Orăştie — de atâtea ori remarcată de augusta curte regală română — va face în timpul cel mai scurt un turneu artistic, atingând centrele noastre mai însemnate.

Cel dintâi concert îl va da la Orăştie, Duminecă, în 30 Septembrie nou. De aici va merge la Cluj, apoi la Oradea-mare și în alte locuri.

D-șoara Lia Pop — ne face plăcere s'o spunem — este cel mai frumos talent muzical ce-l avem azi ardelenii și îndreptățește la speranțe nu numai frumoase, ci cu adevărat mari. Azi este bursiera societății noastre pentru teatru și va fi de sigur una din cele mai remarcabile mărimi artistice din câte au răsarit neamului nostru în timpul din urmă. Li dorim un turneu plin de succese, nu numai artistice, ci și materiale, pentruca să-și poată duce la desăvârșire, în străinătate, talentele cu cari a înzestrat-o o darnică fire românească.

Programul concertului dela Orăştie este următorul:

Saint Saëns: din opera Samsone și Dalila: aria Samsone în tenebra spetta și aria Mon cocur souvrata voix cântate de d-șoara Lia Pop. Schubert Heller: Die Forelle: la pian, d-șoara Onora Luca. Fr. Schubert op. 1. Craiul codrului și T. Brediceanu „Ști tu, bade, ce mi-ai spus” și „Ardemite-ai codru des” — cântate de d-șoara Lia Pop. Thomas: Fantazie de l'Opera Mignon. Grieg: Norwegischer Brautzug im vorüberziehen — la pian de d-șoara Onora Luca. G. Verdi: Il Trovatore aria Azucena; Mascagni: Cavalleria rusticana aria Santuzza — cântate de d-șoara Lia Pop.

Concertul va avea loc seara, în sala „Hotelului Central”.

In curând după d-șoara Lia Pop va porni — după cum iarăș am anunțat — în turneu și d-nul Ionel Rădulescu, popularul tenor liric, care după cum știu, e azi cel mai bun interpret al doinelor noastre. D-sa va face turneul din însărcinarea pentru fondul de teatru un nou turneu prin Ardeal. Dnul Rădulescu a făcut anul acesta noui studii la conservatorul din Viena și tenorul d-sale ingenuu, de un lirism neajuns de nici unul din cântăreții noștri a fost remarcă deosebit de călduros în lumea muzicală din Viena. În timpul din urmă d-sa a dat câteva concerte în Bucovina, fiind sărbătorit cu multă dragoste pretutindeni. Credem că vestea noului d-sale turneu la noi, va fi primită ca o plăcută senzație în toate cercurile noastre și că publicul va da sprijinul său întreg artistului, care prin talentele-i rare a putut să deschidă o cale triumfătoare doinei românești în lumea muzicală din apus.

Pătura noastră cultă are datoria să-i facă cu putință un al doilea an de studii la Viena,

apropiind de desăvârșire talentul d-sale, care este astăzi cel mai specific românesc din toate câte avem.

După cum sântem informați, d-nul Rădulescu va cânta următorul repertor:

1. G. Dima: a) Mugur. Mugurel; b) Sub fe-reastra mândri mele.
  2. A. Mureșanu: Doina din Bihor.
  3. I. Vidu: Moțu la drum.
  4. I. Scărlătescu: Spune-mi codrule vecine.
  5. Ed. Candella: a) Baladă (Peste Munți); b) Mamă; c) Rugăminte.
  6. N. Ganea: a) Doina Ciobanului; b) Mări-tă-te mândra mea; c) Dute dor cu dorurile.
  7. H. Kirchner: Foaie verde de bujor.
  8. G. Dumitriu: Eu mă duc, codrul rămâne.
  9. I. Harsia: Dute dor.
  10. I. Ursuleac: Aș vrea iubirea-mi într'un cuvânt să se reverse.
  11. Beethoven: a) Adelaide; b) Ich liebe dich.
  12. Mozart: a) Die Zufriedenheit; b) Entfüh-rung aus dem Serail.
  13. Schubert: a) Am Meer. b) Lob der Thrä-nen; c) Du bist die Ruh.
  14. P. Tosti: Ideale.
  15. G. Verdi: Rigoletto (Questa o quella).
  16. G. Flotov: Arie din opera „Marta” (M'ap-pari tutt' amor).
  17. G. Donzetti: Arie din Opera „L'elisire d'amore. (Una furtiva lagrima).
  18. G. Bizet: Arie din opera „Carmen” (La fleur que tu m'avais j'etée).
  19. G. Puccini: Arie din opera „Tosca” (E lu-cevau le stelle).
- In curind vom publica și itinerarul turneului.

PAGINI RASLEŢE.

Curiozități științifice.

De Dr. P. Robescu.

Nimeni nu ar putea să spună că trăiește fără să lucreze; toți: copii de-abia născuți; bătrânii trecuți de o sută de ani; bolnavii cari sunt siliți să stea în pat; acei ce se laudă că „nu fac nimic”, toți sunt siliți să „lucreze ca să trăiască.” Știința demonstrează până la evidență acest sfânt adevăr: noi lucrăm, chiar când credem că nu facem nimic.

Iată câteva probe: sângele nostru (care — în greutate — reprezintă a patrusprezecea parte din greutatea corpului nostru) trebuie să treacă prin inimă, odată pe fie care minut aproape, adică trece prin inimă de 1440 de ori în 24 de ore. Inima, care după cum se știe la copii mici bate de 120 sau 130 ori pe minut, iar la adulți de 65 sau 75 de ori, contractând și dilatănd mușchii săi, dezvoltă o forță mult mai mare decât s'ar putea crede, căci în 24 de ore, lucrarea ce face inima, este echivalentă cu mai multe mii de chilogramometri (chilogramometru este cantitatea de energie necesară ca să ridice un chilogram la un metru înălțime). Numai forța ventricolului stâng s'a socotit egală cu presiunea unei coloane de apă, înaltă de trei metri.

Lucrarea plămânilor.

Respirația constituie o altă lucrare. Se știe că de regulă se fac 18 respirații pe minut și la fiecare inspirație și expirație se introduce și se elimină din plămâni cam o jumătate de litru de aer, adică a zecea parte din capacitatea plămânilor. S'a socotit că în 24 de ore se introduce în plămâni aproape 10 metrii cubi de aer, conținând aproape 2500 grame de oxigen. Cantitatea de aer ce o conține plămânii omenești este de aproape cinci litrii; însă, un litru rămâne mereu în plămâni de rezervă.

Muschii.

Forța inimei și a plămânilor, rămâne pe al doilea plan când este vorba de forța muschilor: ori ce centimetru pătrat de mușchi omeneșc (în secțiune) produce o forță de 1100 de

...sului, dar dorese
...ile lui, pot face cere
...și vor primi a schim-
...ei. Darea d seamă gene-
...or imprimate re-

...oasa. Din comitatul Făgărașului
...dascălimea școlilor de stat și comu-
...ale din Făgăraș și comitat, nu s'a mulțămît cu
foaia oficioasă dascălească-plusquam șovinistă
— „Néptanítok Lapja”, în care se pot ceti de-
stule ditirambe chilometrice, ci a mai adaus —
pupăză pe colac — a scoate ea însași o porodită,
numită „Fogarasmegeyi népoktatás”. În aceas-
tă foia s'arbadă se reproduc știrile din foaia
oficioasă, și se mai dau și alte „elucubrațiuni”
dascălești de ale comitetului de redacție — co-
mitet cu schimbul — între cari vedem și 2—3
nume românești, spre umirea opiniei publice
sănătoase românești. Foia aceasta, unde sena-
tele școlare au fost cu pornire îngăduitoare, a
fost plătită din lada școlară, iar alți învățători
și-o plătesc din al său. Iată ce putem ceti în
numărul 13 din 1912, într'o reproducere din:
„Lădița cu epistole” a „Foiței” din vorbă: „...dar
nu există un drac mai mare, ca popa valah, mai
cu seamă când acesta este protopop cu vederi
mai largi...”

Foia aceasta „Fogarasmegeyi népoktatás”
vrând, pe semne, să nu rămână mai în urma su-
ratelor ei, cu și fără miros de usturoiu, cari nu
au decât venin în plise, când ating neamul româ-
nesc, prin scrisul lor, — începe și ea a-si face
observările pline de „spirit” și își dă arama
pe față deși grozav pozează pe imparțialul.

Dacă deci, onorații posesori de chei dela lă-
zile școlare din comitatul Făgărașului până acum
aveau nedumeriri privitoare la ținuta acestei
foițe — pentru moment pot fi lămuriti. Noi zi-
cem: Nici un singur filer din sudoare româ-
nească, pentru asemenea stărpitură.

Regenerarea rasei germane. „Gazeta Ger-
maniei de Nord”, se plângea acum câțva timp
că natalitatea se micșorează și că, în acelaș timp
scade și aptitudinea tinerilor pentru serviciul
militar. Acest avertisment al gazetei oficioase
germane a avut răsunet și zilele acestea s'a con-
stituit la Iena o ligă numită „Mittgard-Bund”,
care caută să indice măsurile ce trebuiesc luate
și a găsit că remediul e o regenerare a rasei,
și că pentru aceasta trebuie să se recurgă la...
poligamie.

Doctorul Henschel, un elev al lui Haeckel,
care s'a ocupat foarte mult cu chestiunea re-
generării raselor umane, studiind cauzele dege-
nerării raselor antice sub influința civilizației,
cere să se înființeze în Germania „centre de
reorganizare, unde oamenii aleși să se consa-
cre unei vieți patriarhale, să se desvolte ei și ur-
mașii lor, și să regenereze astfel rassa. Viitoa-
rea populațiune a acestor colonii ar forma o re-
zervă, de unde ar pleca tinerii pentru a regenera
populațiunea uzată a marilor orașe”. Doctorul
Henschel a scos și o broșură, „Mittgard”, în
care preconizează poligamia, ca singurul mijloc
de selecționare a rasei.

În cursul unei întruniri ținută de Mittgard-
Bund, s'a hotărît cumpărarea unui mare dome-
niu, unde se vor face primele încercări de ame-
liorare a rasei germane. Rămâne să vedem
ce vor zice despre aceasta autoritățile.

Îndrăzneța jefuire a unui tren. Din Mem-
phis se telegrafiază că patru bandiți au oprit
trenul expres din New-York. Unul din bandiți
a legat pe conductorul locomotivei și i-a as-
upat gura. În vremea aceasta ceilalți trei ban-

grame. Totuși această forță este mult inferioară față de aceea a multor animale, destul de mici. Astfel, muschii pasărilor, produc o forță de 1200 de grame pentru fiecare centimetru pătrat; iar insectele ajung la cifre mult mai mari. Într'adevăr s'a socotit că dacă omul ar avea puterea insectelor, ar putea să ducă în spălare o greutate de... șase mii de chilograme!

Alimentarea.

Pentru repararea forței ce consumă zilnic, omul are nevoie de alimentație, care este socotită 20 grame de azot și 300 grame de carbon pe zi. Pentru a se da organismului nostru aceste cantități, ar ajunge un chilo de pâine și 300 grame de carne. Porția care de regulă se dă hrană soldaților, este considerată suficientă pentru hrană, și se compune aproape din 750 grame pâine; 200 grame carne; 180 gr. zarzavaturi (legume); 15 gr. gresime, în plus sare.

Trei nouăți... electrice.

I. Electricitatea a început să ia locul acelor lucrări cari se păreau că nu vor putea fi executate decât numai de mâna omenească. Cine și-ar fi închipuit că s'ar putea întrebuința electricitatea la mulgerea vacilor?

De mai multă vreme igienistii spuneau că multe din boalele copiilor vin din laptele infectat de mâinile murdare ale persoanelor cari mulg vacile și caprele. Căci este greu să preținzi oamenilor, ca păstori sau rânđași, cari îngrijesc și mulg vacile, să aibă mâinile curate. Atunci s'a ajuns la o invenție, la o mașină electrică, pentru muls vacile. Mașina aceasta se compune dintr'o cutie de metal, din care pleacă patru tuburi cari se aplică la ugerul vacii. Un mic motor, electric produce o aspirație în tuburi, iar laptele supt astfel, se varsă într'o altă cutie de metal ce este în mașină. În chipul acesta laptele vine perfect curat, iar vacile par destul de mulțumite de noua invenție, deoarece, chiar vacile cari nu stăteau liniștite mai înainte la muls, acum, cu mașina stau așa de cuminti, încât nici nu mai este nevoie să le lege.

II. A început să se întrebuințeze electricitatea și la tunderea oilor. Ca să tunzi o oaie trebuie mult timp, în plus că foarfecile obosesc, iar cel ce tunde cu ele, trebuie din când în când să se odihnească. Mașina electrică tunde repede și nu se ostenește nic odată. Natural că nevoie este și de un om, care să plimbe pieptinii mașinei pe pielea oaii. Mașina lucrează cu aier comprimat, produs de un mic motor electric. În câteva ceasuri, se tund cu acest sistem sute de oi. Mașina lucrează ușor și plăcut; cel puțin așa a spus, nu o oaie, ci un cioban german, care s'a tuns cu mașina electrică de tuns oile.

III. O a treia aplicare a electricității să v'o spun, cu toate că nu prezintă un interes general ca cele două de mai sus, căci mulți sunt ca un bancher din Londra în sicriul său doi impiegați cari nu pot să puic, pe sutele de scrisori, peceți roșie. Bancherul a introdus în birou mașină electrică, care pune ceasurile peste dânsa. Cei ce au văzut au spus că lucrul pe care mai na impiegați în opt ore, acum îl fac în trei ore.

Intâmplarea

Este curios cum multe din cele mai utile omenirii, s'au făcut din întâmplare. Dese ori, savanți cari ani întregi s'au ocupat cu descoperirea unei substanțe, după multe zile și nopți petrecute în cabinetele lor, au ajuns la descoperiri cu totul opuse, datorite numai întâmplărilor.

Nu este mult timp de atunci: fabricanții de zahăr din sfeclă, se găseau în fața a două greutăți: cum să facă să transporte repede sfecele din depozite la mașini și în același timp să le spele de murdăriile ce se puneau pe ele.

Intâmplarea le-a dat deslegarea problemei. Într'o fabrică din Germania, s'a uitat într'o noapte niște sfeclă într'o curte. În timpul nopții a plouat torrențial și a doua zi, sfecelele au fost găsite nu numai aduse lângă mașini, dar și spălate de apă. De atunci, în fabricile de zahăr, sfecelele sunt aduse și spălate de un curent de apă.

Tomas Kingsford a descoperit din întâmplare cum să extragă amidonul (scrobeala) din grâu. Dânsul se trudea de mai multă vreme să extragă amidonul din cartofi și din alte vegetale, dar nu reușea cu nici un chip să separe amidonul de gluten. Kingsford făcea experiențele sale în casă, servindu-se de vasele din bucătărie. Într'o seară, obosit și descourajat, a pus într'un vas un amestec de apă și de grâu. După puțin timp, nevasta sa, a aruncat în același vas niște leșie. A doua zi, Kingsford, vrând să spele vasul, a găsit cu bucurie puțin amidon. Astfel, din întâmplare, fu descoperit principiul fabricației amidonului, iar Kingsford a murit milionar.

Multe din descoperirile cari azi au ajuns o perfecțiune, au fost cunoscute de Romani, cari însă nu au putut să profite așa de mult de dânsese, deoarece dânsii nu dispuneau de mijloacele mecanice de cari dispunem noi azi.

Astfel, Romanii știau că dacă expui la căldură două pietre de natură diferită (cari nu erau decât silicatul și carbonatul de zinc) împreună cu aramă, se producea un metal galben care era bronzul.

... să spună...
... le deservim...
... și numai...
... fotografice se...
... acest feromon a aj...
... lor X.

Pitești, Sept. 1912.

SPORT.

Cursa iachtelor dela Viena la Orșova

Băjbăind se despart valurile Dunării din geana orizontului se apropie către sud una dintre cele mai frumoase grupe de iachte cari au apărut vre-odată o asemenea ilustrație călătoriei societatea vieneză aranjează chiar în zilele de la o cursă de iachte fluviale cu participarea Germaniei, Suediei și Austriei, cari au numit această fectă la această tură 18 iachte de cele mai gingașe și pline de înălțală, elegante și confortabile. Acest sport de încântătoare frumusețe au participat seamă de oameni pasionați din tustrele țări primum și o cunună vasaie de dame. Prima zi s'a parcurut distanța dela Viena până la Pressburg prin grupă între aklamările pasionate ale multor de vienezii cari s'au înșirat cu interesul caracteristic pe ambii țărmuri ai canalului din Viena. A doua zi s'a parcurs distanța dela Pressburg la Fosta, azi au luat start până la Baja, mâne până la Neoplanta, apoi la Panciova în fine vor face cale maiestoașă dela Baziaș la Orșova. cunoscute în lumea mare ca una dintre cele mai frumoase alvii de riu, și cu aceasta cursa este isprăvita.

Intre iachte se află și vestita Luntrița „Benz U” care a câștigat și până acum o sumedenie de premii în cursele mondiale, având o înălțime de 50—60 chilometri pe oră (ca un tren accelerat). Luntrița e filigrană, lungă, cu motor pureră.

ROMANUL ZIARULUI „ROMÂNUL”

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMAN)

Trad. de Senior

(145)

— Urmare —

Nu ești tu așa făcută, o Rusie, o prea iubita mea țară? nu te simți tu răpită spre necunoscut ca năvolnica troika, pe care nimic n'ar putea-o ajunge? Sub tine drumul e numai fum, podurile gem, tună; totul este întrecut, lăsat în urmă debordat. Observatorul se oprește, isbit de această minune dumnezeiască. Nu-i fulgerul? Nu-i tunetul slobozit din cer? Ce însemnează mișcarea aceasta, motiv de veșnică groază? Ce forță misterioasă, neapreciabilă ascund oare acești fugari necunoscuți lumii? Ah! telegari, telegari rusești; ce fugari sunteți voi, în adevăr! Sunt oare coamele voastre azilul vârtejurilor? Este oare o ureche atentă care să freacă la fiecare din fibrele voastre?... Dar ei au auzit de sus un cântec cunoscut; cele trei picioare de bronz s'au întins, douăsprezece picioare neruvoase au plecat deodată cu același avânt, aproape fără a atinge pământul cu repede lor copită; trei telegari l-au metamorfozat sub ochii noștri în trei paralele ușoare cari fug confundate în-

tr'o trăsătură prin atmosfera turburată. Ea fuge, troika, ea zboară fulgerătoare de duhul lui Dumnezeu...

O Rusie, Rusie! unde alergi tu? spune, răspunde-mi!... Ea nu răspunde. Clopotnița răsună de un sunet supranatural; aerul spintecat, zdrobit hueste, se învârteste, scapă în curente bogate; tot ce e pe pământ e străbătut în sbor... și se văd dându-se înlături și lăsându-și trecere, popoare, regate și împărății.

(Sfârșitul cantului al XI-lea).

CANTUL XII.

Tentetnikof.

Cicikof intra într'un ținut admirabil: el înaintează spre punctul unde se descopere un sat foarte mare dominat de turnul aurit al bisericii și de acoperișele ca foișor și de anticile locuințe boierești. — Portretul proprietarului după diferitele mărturisiri ale vecinilor săi. — Aceasta-i o ființă umană care fumează. — Anturajul lui imediat. — Numele lui: Andrei Tentetnikof. — Expanerea, apropos de dl Andrei, a tuturor ideilor autorului asupra serviciului public, și asupra saloanelor și asupra ce trebuie să aibă în vedere un boier, care, desgustat de lume, se retrage la moșia lui. — Scenele instalațiunii unui boier pe moșia lui. — Dl Andrei amoretat. — Vieța e ca și suspendată pe întreg domeniul din pricina stării în care se află în urma unei învrăjbi cu tatăl prietenei sale. — Cicikof vrea să recunoască nobila ospitalitate pe care o primește dela celentul d. Andrei mergând, aproape fără voia gazdei sale, să facă în chip diplomatic câteva vizite generalului Betriof și, cu ocazia aceasta, frumoasei Iulia, fata lui. — Dl Tentetnikof pune o trăsură la dispoziția eroului nostru ca să-și împlinească fantezia lui, cu condiția ca ceacea va zice și va face să nu aibă deloc aierul unei supuneri față de un om oare, pentru singurul lui drept de a purta ipoleți de

ofter superior își permite, uneori să tutuiască fără nici un rost pe vecini și oameni de cunoștință.

De ce să înfățișem oare mereu sărăcia și mizeriile și imperfecțiunile vieții noastre, locuitorii colturilor obscure ale țării noastre?

Ce să facă totuș, dacă asta-i vocațiunea autorului; dacă el însuș, bine condus și suferind de propria sa infinitate, nu mai are puterea să gândească decât la infirmitățile altuia, de a zgrăvi altceva decât imperfecțiunile și mizeriile vieții noastre și dacă, lăsând marilor orașe grațiile și virtuțile lor, el nu știe să înfățișeze decât pe oamenii din cantoanele îndepărtate ale imperiului?

Nici un mijloc de a scăpa de asta! Și iată că din nou recădem în singurătățile și în colturile provinciilor noastre.

Dar ce singurătăți și ce colțuri! Aceea ce ni-se oferă nouă în clipa asta e un nesfârșit lanț de movile comparabile cu gigantice ziduri crestate mergând sinuoase să-și proiecteze umbra lor tăiată în zigzaguri pe un spațiu de mai multe sute de chilometri. Munții aceștia se ridică măreț dealungul unor câmpii fără sfârșit, când perpendiculari cu pisc ca niște ziduri de calcar argiloase, bălțate, dungate, săpate de fâșnituri vii de apă pură, de crăpături; când rotunjiți în dălmuri ierboase, acoperite, ca de o lână de miel, de lujerul viu și des al copacilor doborâți; când însfârșit fugind ca întunecoase bungete scăpate ca prin minuna de devastare securii.

neral bună. Din teritoriul sămănat cu grâu 278.535 jug. cat. s'au secerat cca 6,053.100, ceea-ce cu media stabilită pe baza rapoartelor oficiale de 7.71 m. m. pro jugăr ar da o recoltă generală de grâu de cca 46,658.000 m. m. metrice.

Orza în ținuturile mai înalte și mai deluroase s'au secerat peste tot locul, dar e mai puțin. La aceasta a împiedecat-o timpul și căldura. Lațele imblătitului sunt ca și la grâu. Orza ca calitate și mai bună ca cantitate față de cele anterioare.

Orzările de secară sunt multe. — De pe teritoriul de 240.000 jug. cat. semănat cu săcară se vor recolta — socotit cu media de 7.03 m. m. la jugăr. — în total cca 13,644.000 m. m. față cu 12,790.000 măși m. din anul trecut.

Imblătitul orzului, în parte e terminat, în parte însă acum e în curgere. Cu excepțiunea comitatelor transilvănene rezultatele în ce privește cantitatea satisfăcătoare, calitatea însă peste tot locul de dorit. Orz alb de bere în general e foarte rar. De pe circa 1,851.000 jug. cat. s'au secerat, cu media stabilită pe baza datelor diferiților rapoartori agricoli și a inspectoratelor agricole, de 8.21 m. m. la jugăr, 15,195.000 măși metrice de orz. În anul trecut 1,924.000 jug. au dat o recoltă de 16,023.000 m. m.

Ovășul încă s'a cam trierat prin cele mai multe locuri și numai prin părțile mai muntoase ale țării și pe tărul stâng al Dunării mai este încă în curgere. Rezultatul mijlociu. Teritoriul semănat cu ovăș și ajuns la sece a fost de 1,749.000 jug. cari cu media de 6.58 m. m. la jugăr, dau o recoltă de cca 11,515.000 măși metrice de ovăș, față cu 13,014.000 m. m. la un teritoriu de 1,866.000 jug. din anul trecut.

După raportul biroului statistic din Agram, în Croația și Slavonia se așteaptă resp. s'a realizat următoarea recoltă:

	jugăre	cu media de	m. metrice
grâu	586.749	6.08	4,043.000.—
săcară	115.840	5.5	641.144.—
orz	110.142	5.0	613.056.—
ovăș	168.310	5.40	930.574.—

Porumbul s'a dezvoltat bine aproape peste tot locul în țară. Cocenii sunt înalți și tullele frumoase. Furtunile au cauzat pe ici, pe colea pagube destul de însemnate. — Porumbul promite o recoltă bogată, dar în urma timpului acestuia prea umed și relativ răcoros sau chiar rece, e mare teama, că nu se va coace peste tot locul. Teritoriul, care se găsește azi sămănat cu porumb se poate evalua la cca 4,300.000 jug. cari cu media de 11.20 pro jugăr ar da o recoltă generală de cca 48,615.000 măși metrice, sau mai puțin cu 2,442.000 față cu pretuirea oficială din 19 August crt., ceea-ce se explică prin timpul acesta nefavorabil din urmă. În anul trecut de pe teritoriul de 4,280.000 s'au recoltat de abia cca 34,907.000 măși metrice de porumb.

Sortele timpurii de cartofi acum se scot, dar aceste lucrări sunt mult împiedecate de timpul acesta ploios. Ploile prea multe din urmă încep a fi păgubitoare și pentru sortele mai târzii, împiedecându-le coacerea. Pe alocurea cartofii încep a putrezi în pământ în urma prea multei umezeli. Se așteaptă o recoltă mijlocie. De pe un teritoriu de cca 1,079.000 jug. ce se găsește azi sămănat cu cartofi, se speră o recoltă de 48.20 m. m. la jugăr sau în total rotund 52,014.000 măși metrice de cartofi. — În anul trecut 1,078.000 jug. au dat 44,370.000 măși metrice, deci cu 7,640.000 mai puțin față de anul acesta.

Rapița de toamnă acum a început a se sămăna. Timpul este favorabil. Cea sămănată mai înainte a răsărit frumos. Legumăriilor le-au făcut mult bine ploile din timpul acesta, dar răciră temperaturii împiedecă coacerea. Varza e frumoasă, deși pe alocurea umezeala prea mare începe să-i strice. Napii de zahăr sunt foarte frumoși și promit o recoltă excelentă acolo, unde n'au ajuns sub apă în urma inundărilor; numai cât timpul recoros le întârzie coacerea, iar umezeala prea multă de acum, dacă va mai ținea, le alterează conținutul de zahăr. Napii de nutret încă sunt frumoși, și recolta lor pe alocurea s'a și început.

Nutreturilor de tot felul le-a priit ploile acestea multe și lucerna d. e. s'a cosit deja a patra oră și în astfel de locuri, în cari de regulă în alți ani numai de trei ori se cosea. — Năcazul este că nutreturile din timpul acesta nu se

pot usca, din cauza ploilor prea multe și a timpului rece. Pășunile sunt verzi și oferă vitei nutreț destul. Prin Ardeal mai ales, multe locuri de pășune au fost inundate și astfel făcute imposibile de folosit în anul acesta. La munte încă sunt slabe pășunile din cauza timpului prea rece. Prospectivele recoltei de poame scad tot mai mult.

Vieile în general ar suporta destul de bine umezeala aceasta, dar deoparte timpul recoros le împiedecă coacerea, de altă parte peronosporia ia întinderi tot mai mari, se înțelege, mai ales pe acolo unde nu s'au folosit din vreme mijloace contra acestei boale. Recoita de struguri diferă după cercuri și ținuturi, în general însă se poate afirma, că va fi numai mijlocie și submijlocie, timpul cel rece împiedecând coacerea strugurilor.

Revista Economică.

Bibliografie

A apărut:
Nota Revistă Română de sub direcțiunea d-lui C. Rădulescu-Motru. Noutăți: Noile proiecte ale guvernului Maiorescu. — Legiferarea activității economice comunale. Actuale: Tarul Ferdinand — Odiseul bulgar. Critică: I. Netzler: „Scrisorile” d-lui Brătescu-Voinești. Culturale: O. Tafrali: Campania în favoarea elasicismului în Franța. Literatură: Adrian Maniu: Războiul — Scrisoarea unuia ce nu s'a sinucis. Emil Isac: Cuvinte frumoase despre o femeie. — La pod stătea femeia. Alex. Stamatiu: Din Horațiu: ad Leuconem. D. Iacobescu: Tristetea Hunii (după Baudelaire, versuri). Edgar Allan Poe: Eleni (trad. Adrian Maniu). Villiers de l'Isle-Adam: Sora Natalia (trad. N. Davidescu). Știință: St. Precopiu: Factorii unei legi științifice. Insemnări: Aniversarea filosofului Conta. — Campania dramatică Mărioara Voiculescu. — „Nașii” mizeriei românești din Basarabia. Revista revizitelor: Convorbiri Literare. — Săptămâna politică și culturală. — Ramuri. — Revue Bleue. Memento.

Teodor Crivetz: *Bătălia dela Racova din Ianuar 1475.* (Cu o hartă anexă. á Cor. 2.50 + 10 fil. porto.

Bibl. Flacăra Nr. 10 *Iubirile lui Napoleon.* 80 fil + 10 fil. porto.

Bibl. Flacăra Nr. 11. *O curtezană pe tron. Ecaterina cea mare.* 80 fil. + 5 fil. porto.

De vânzare la *Librăria „Tribuna”* din Arad.

Revista literară „*Ramuri*” Nr. 13, cu următorul sumar: C. Ș. Făgețel. — Agonia Criticii? M. Săulescu. — Civilizația (poezie). I. Chiru-Nanov. — Răduțu. V. Stoica. — Catren (poezie). I. N. Părvulescu. — Mi-e dor (poezie). V. Stoica. — Studenții români din Ardeal. I. Stătescu-Naia. — Stâncea (poezie). E. Decusară. — Prima clientelă. I. M. Marinescu. — Destăinuire (poezie). Cronica. — C. Ș. F. Bibliografii. Craiova. Editura tipografiei „*Ramuri*”.

POȘTA REPUBLICANĂ

Leandru. Articolul reclamat nu se mai găsește.

POȘTA ADMINISTRATIVĂ

Jacob Manoil, Topolceea. Am primit 7 cor. abonament până la 30 Septembrie 1912.

Dr. Ioan Popovici, Comlăuș. Am primit 14 coroane abonament până la finea anului curent.

Victor Cripile, Lelău. Mai 1 cor. aveți de plătit în abonament pe 1912.

Aug. Folea, Bozas. Am primit 16 cor. abonament până la 30 Noembrie 1912.

P. Moys de F., Socolod. Am primit 7 cor. abonament până la 31 Octomvrie 1912.

Gheorghe Lincu, Dobrița. Am primit 14 cor. abonament până la finea anului curent. Adresa cerută e Laura Ranta, Kolozsvár. Ferencz József ut 59.

Gavril Iovan, Săbolei. Am primit 10 cor. abonament până la finea anului curent.

Romul Pulea, Szászkezd. Am primit 28 cor. abonament până la 30 Septembrie 1912.

Redactor responsabil: **Constantin Sava.**

...muzicii înprăștiată, cu vehemență diuăntă: ve-armonii.

Șta în jurul Parisului.

...ana trecută s'a aranjat în jurul Parisului o grandioasă cursă de fugă în lungime de 42 kilometri cu participarea foarte numeroasă a atleticienilor cari au venit special ca să câștige acest trofeu clasic al sportului de fugă pe distanță marathonică. Din 203 participanți a ieșit învingător americanul Hans Hohner, parcurend această distanță în 2 ore 43 minute, ceea ce înseamnă un nou record mondial pe distanța marathonică: după dânsul au fost plasați pe următoarele locuri cinci Francezi și un Italian.

ECONOMIE.

Situațiunea agricolă.

(Recolta și starea sămănturilor).

Ministrul de agricultură ungar prețuește astăzi cele patru sorte de bucate mai însemnate și întregește datele referitoare la porumb și cartofi precum urmează:

	pretuirea de azi	pretuirea an. 1911	anul 1911
	milioane măși metrice.		
grâu	46.65	46.—	47.63
săcară	13.64	13.51	12.79
orz	15.19	14.63	15.88
ovăș	11.51	11.60	13.08
porumb	48.61	51.05	34.81
cartofi	52.57.	53.77	43.97

Din raportul ministerial oficial extragem următoarele:

Dela 20—31 August precum și în primele zile ale lui Septembrie timpul a fost schimbăcios, în deosebi ploios și relativ prea recoros. Mai multe ploi au fost în Ardeal, apoi în părțile nord-estice și nord-vestice ale țării, precum și în sudul ținutului de peste Dunăre. Timpul ploios a cauzat mari pagube economilor, nu numai prin aceea, că, în urma ploilor prea abundante multe râuri și pâraie de munte au exundat și înecat câmpuri întregi de bucate (mai ales în Ardeal) ei și prin aceea, că astfel s'a împedecat mult strângerea bucatelor de pe câmp sau cel puțin le-a micșorat și le-a alterat calitatea. În fine a mai păgubit acest timp pe economii și prin aceea, că a întârziat prea mult sau a făcut chiar imposibilă efectuarea anumitor sămănturi de toamnă, cari sunt obicinuite a se face după porumb și cartofi. — Și imblătitul (treeratul) bucatelor a suferit mare întârziere în urma ploilor aproape necontenite din zilele ultime și (mai ales la moșii mai mari) bucatele adunate în stoguri pentru treerat au crescut și s'au stricat astfel în mare parte. — Totuși în cele mai multe părți ale țării imblătiturile făcute corespund așteptărilor anterioare, ba pe alocurea și întrec aceste așteptări. Față cu anul trecut recolta acestui an — cu excepțiunea ovășului — poate fi mulțămitoare și corespunzătoare.

Imblătitul grâului s'a terminat peste tot locul în țară la economii de pământ mai mici și numai în cea mai mare măsură este în curgere. Rezultatele cantitativ sunt — putem zice — în general satisfăcătoare, dar în ce privește calitatea însă de dorit, ceea-ce e și explicabil deoparte prin seceța din Iulie, de altă parte prin ploile prea multe din timpul ultim. Recolta de paie este

„TIMIȘIANA”, Institut de credit și economii Timișoara.

Concurs.

„TIMIȘIANA” institut de credit și economii în Timișoara publică concurs pentru ocuparea unui post de servitor, dotat cu salariu de Cor. 70 lunar.

Postul se va ocupa la 1 Octombrie a. e.
(Ti 431-1)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare momentană în cancelaria subscrierului
Dr. Iustin Petruțiu, adv.
Chișineu (Kisjenő).
(Pe 837)

un candidat de avocat

cu praxă află aplicare în cancelaria subscrierului dela 1 Octombrie 1912.

Dr. Victor Bontescu
advocat Hâtszeg.
Bo 895-3

Manuale folosite și noi

pentru toate institutele de învățământ precum și hârtie și revizite de scris se capătă cu prețuri ieftine la librăria **Pichler Sándor**, Arad, Piața Libertății (Szabadság-tér) nr. 1.
(Pi 307-100)

Un candidat de avocat

află aplicare în cancelaria advocațională a lui

Dr. Nestor Oprean,
Nagyszentmiklós.
(O 300-6).

Un candidat de avocat

află aplicare momentană în cancelaria subscrierului

Dr. Emil Șelariu,
advocat, Hâtszeg.

Caut pentru băieții mei de 5 și 7 ani

o bonă

în etate de 20-30 ani care vorbește bine limba germană.

Rog oferte cât mai curând.

Dr. Titu Babeș,
Budapesta, V., Erzsébet-tér 18.
(Ba 430-3)

Un candidat de avocat

cu praxă află aplicare cu 1 Octombrie sau și mai iute în cancelaria advocațională a lui

Dr. Octavian Cernea,
advocat, Zernest.
(Ce 372-10)

Aviz.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame din Arad și provincie, că mi-au sosit noutățile de pălării de toamnă și iarnă, pe care le vând cu prețuri foarte ieftine. Magazin permanent de pălării de doliu. Execut toffelul de transformări de pălării, în timp scurt, cu prețuri foarte ieftine.

Roagă binevoitorul sprijin:

Amtmann M.
Arad, str. Zrinyi.
(A 398-10)

(Ba 116-280)

Gustați

Berea SLEPING-car
din fabrica „Bragadiru”.

WEISZ**RÓZA**

salon de pălării pentru

Arad, str. Deák F.

Am onoare a aduce la cunoștința on. dame, că mi-au sosit noutățile din călătoria mea în Viena, de unde rămas am asortat salonul cu cele mai noi

modeluri de pălării pentru**dame, — velour și plisă.**

Pălării de doliu și transformări se execută în 24 ore.
(Ve 408-10)

Cele mai fine și mai elegante haine

pentru bărbați și copii,

cel mai potrivit și cel mai ieftin izvor de cumpărare pentru orice îmbrăcăminte se află la

MOSKOVITZ ZS.

ARAD, (edificiul Teatrului)

unde e asortiment bogat și cel mai bun croi.

Atrag atențiunea binevoitoare a P. T. preoți, precum și a d-ilor teologi și pedagogi asupra îmbrăcămintelor „ȘAGUNA” făcut de mine, ce se poate cumpăra exclusiv numai la mine, precum și redingote și veste preoțești.

Orice îmbrăcăminte cumpărată dela mine, se străformă după măsura corpului fără nici o plată.

Telefon nr. pentru oraș și comitat: 534. Intrebunțarea telefonului pentru P. T. public e gratuită.

Comande din provincie se efer-tuese momentan.

(Mo 344-4)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și nu se frâng.

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER** și
ERNŐ VIDOR de Márfta

(Ku 154-30)

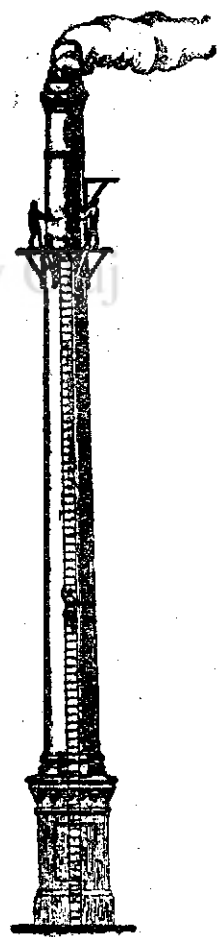
neri, an...
modern. Cea...
bransa aceea.
— Prețuri de
Correspondența în limba...
(Ka 143-30)

Construirea și repararea
hornurilor pentru fabrici

execută fără conturbarea lucrului fabricii

Gussenbauer L. și fiul

BUDAPEST, VI., Rózsa-u. nr. 80.

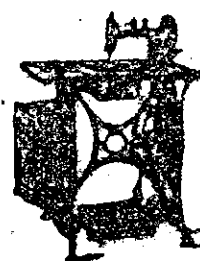

Cea mai veche și mai renumită instituție. Construcște pereți pentru cazane, cup-toare pentru orice ram industrial și tot-felul de turle pentru apă. Până acum am executat peste 3000 de clădiri, între cari pe seama fabricii de electricitate din Viena, cea mai mare în Europa, am zidit în pă-reți locomobile de 90.000 HP. cu supra-față de 24.000 m², 128 ciururi ambulante, precum și 4 dintre cele mai mari hornuri ale acestei fabricii, cu un diametru de 45 m.

Prospecte și catalog ilu-strat se trimit gratis.

(Gu 339-15)

(Ka 31-52)

Prima calitate

Mașini de cusut „Singer” calitate bună pentru femei cu 60 K. (karikahajós) tot pentru femei 84 K., centralbobin 94 K., cu 5 cutii din oricare soi 110 K., cu luntre scufundătoare (sülyesző karikahajós) — centralbobin fără sunet, artistic lucrate, un adevărat decor pentru casă cu 130 cor. precum și biciclete cu 104 cor. pe lângă garanție de 5 ani — livrează:

KRAUSZ HENRIK

Budapest, IV., Veres Pálné-u. 40

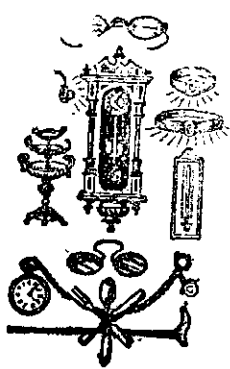
Bevânzătorilor le dau rabat. — Cata-log la cerere trimite gratis și franco.

IANDEL ZSIGA

orologier giuvaergiu-optic

DÉS—FÖTÉR

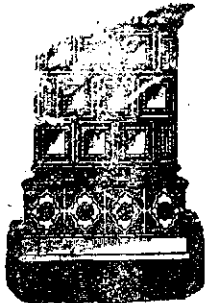
Orchestra **Gyulafehérvár**

Cel mai mare depozit de tot felul de ciornice de aur și argint precum și ciornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Bernharder Cristofle și tacâmuri de argint. Ocheșari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophone și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. S r-

viciu conștiincios Prețuri moderate
(Ma 132—30)

...oc, în stil
...și în diferite cu-
...de fert în
...5% economie în
...de încălzit. —
...egătește, reparaază și
...clădește căminuri și vo-
...tro de fier. Comandele
din provincie se execută
grabnic, punctual și cu
prețuri convenabile, pe
lângă garanția de 2 ani.

□ □
KI 122—60

De neîntrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chimic și a colora, sunt neîntrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acuratețe. Baltoane de piele le colorez în culori închise.

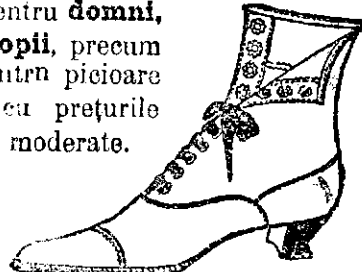
(Lu 15—60)

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și artoped
Cluj-Kolozsvár piața Bocskai nr. 8.

[lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de gaste pentru domni, dame și copii, precum și ghetă pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

(No 138—30)

KUN ENDRE,

atelier cu mașini electrice pentru ascuțire artistică și homoru.

(Ku 39—60) **SZATMÁR,**
casa-Lévay, vis-à-vis
de Tribunal.

Se recoman pentru pregătirea și ascuțirea oricărui soi de cuțite, ca cuțite pentru căsăpie și bucătărie, pentru masă și bricege, unelte pentru ciobotari și cojocari precum și ascuțirea bricelor pre lângă prețuri convenabile și execuție ireproșabilă.

La trimiterea a 6 brice barbierilor
socotesc taxa anual pentru 5.

Totfelul de instrumente muzicale violini, chitare, cimbele și piană. Recordează și reparaază cu specialitate și cu prețuri moderate

KLINK SÁNDOR

măstru pentru încordarea instrumentelor muzicale și fabricant de piano

DÉVA Kun-Kocsárd-u.
Incordări de piană la doriță execut și în provincie.

Prima fabrică pentru lipit și tăiat cu autogen.

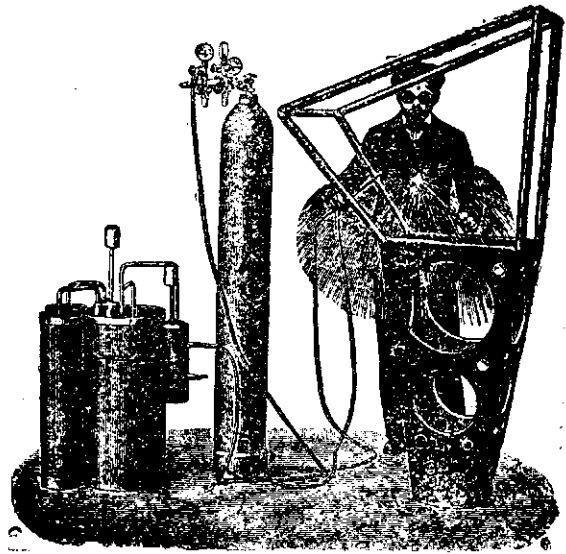
Körmendy Ferencz és Tsa

BUDAPESTA, IX. Üllői út 117 szám.
Telefon 20—59.)

Invenție ungurească, brevet propriu!

Pistolul cu pocnește! Pistolul nu se încălzește!

Specialități pentru aranjarea lipirei autogen. Primește spre lipire orice obiecte de fier și metal, precum și cazane, apoi execută recitoare de apă, boilere și corpuri recitoare.

(Ko 119—120)

In atențiunea dlor vânători!

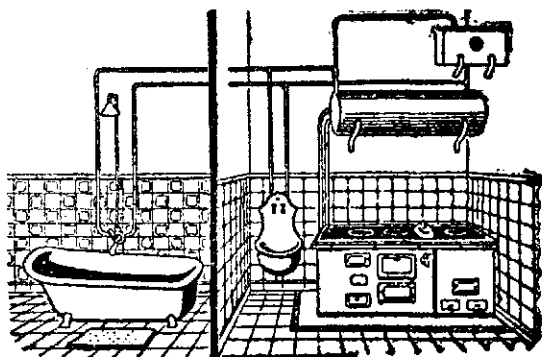
Imi iau voie să recomand atelierul meu preparativ, unde se execută totfelul de preparări de paseri, sugătoare, aranjarea odăilor pentru vânători, covoare și totfelul de lucrări în

braușă mea, în mod inexceptionabil și prompt, cu prețuri moderate.

VÖRÖS MÁTYÁS

preparator și fabricant de instrumente de fizică.
Szeged, Petőfi-sugárut nr. 55.

V. 286—30

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

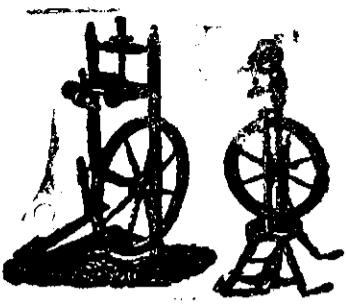
SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din oraș. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, liferez cu garanție pe 5 ani.

(VI 159—60)

Cea mai perfectă executare de instalări de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincutre. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Premiate cu medalie de aur.

Roate de tors

Cea mai mare fabrică pentru articlul de lemn și de galvanarie provăzută cu motor electric.

Emil Krauss,

SIBIU-Hermannstadt-Nagyszeben Margarethengasse nr. 5.

Execută cele mai bune roți de tors, din lemn bun și uscat, cu mers liniștit, pentru fiecare bucată se dă garanță.

NOUȚATE! Roate de tors cu motor. **NOUȚATE!**

Pentru aceste roate construiesc motoare mari și mici. Asortiment bogat de totfelul de pipete, (trăgace) de vin.

Totodată îmi permit a aduce la cunoștința stim. mușterii că execut orice lucrări în branșa mea. Lucrări solide și ieftine. K 123

I 192-60

O. Ilioviciu

lăcătar artistic de mașini, motoare și edificii
Bistrița-Besztercze.

Execută totfelul de lucrări în branșa zidăriei și lăcătușeriei precum și ferării pentru zidări noi, porți de fier, balcoane, trepte, garduri pentru morminte și mașini de gătit. — Reparează pe lângă garanță orice fel de mașini agricole, motoare, mașini de cusut, biciclete, cumpene — cu prețurile cele mai convenabile. □

FABRICA

care formă
mea în ten
brice de m
și m
prie
U. 118 30

(Gymn.)

Magazin de aranjamente, mai frumoase, pentru prânz, mare, sevoare, perdele și înălțare de fel de cadru de lemn și fier. — Serviciu atent și conștient cu prețurile cele mai convenabile. — Adresa: Bistrița, strada 118 30.

Leitner Sándor

mechanic și electrotehnic

Cluj-Kolozsvár, str. Deák Ferencz nr. 30.

Vinde și repară pe lângă prețuri moderate: case de bani, biciclete, mașini de cusut, gramatoane și mașini de scris. Primește orice muncă de branșă, precum: introducerea sonerilor, a luminii de electrice și a diferitelor motoare.

(Le 56-30)

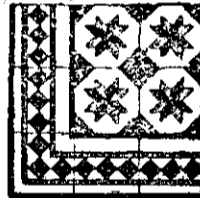

KIKTA ISTVAN, atelier de pictură
Budapest, VIII. Koszoru-u. 17

Îmi iau îndrăzneala a strage atențiunea on. public asupra atelierului meu de pictură de sticlă.
Ca specialist fac geamuri de biserică, pictură de lux pe sticlă pentru saloane, verande și sufragerii.
Mai departe plumbuit de artă, gravuri pe sticlă și rame de aramă, precum și alte obiecte în branșa aceeași.

K 41-

(Ma 131-60)

Mandler János

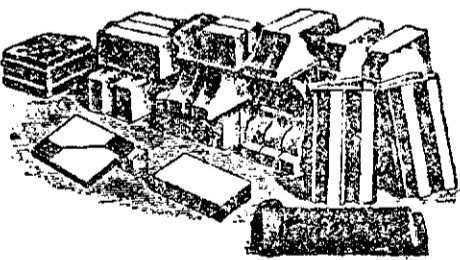
întreprindere de beton, pl. artificială și teracotă

SZEGED, strada Bihari nr. 1.

Primește spre executare totfelul de lucrări în branșa lui, și anume: teracotă, canalizare, betonare, conduct

de țevi de lut și ciment, uscarea pereților umezi, trepte (scări) de platră artificială, pereți, conuni „Rabitz“, inele pentru fântâni, bazenuri, fântâni artoziane și vălăne executate neexceptionabil și cu prețurile cele mai moderate.

Cu prospecte servese gratuit.

Fabrica de mașini LAUFER JÓZSEF,

BUDAPEST, VI., PALOTAI-UT 15-11.

Linii funiculare, șghiaburi de precipitat vagoanele pentru mine, osii de transmisii brevetate „Balon“, cângi automate de descărcat, macazuri, mașini de remorsaj cu lanțuri sau frânghii. Aranjamente Skips și de încărcat, elevatoare și transportoare, etc.

(La 40-30)

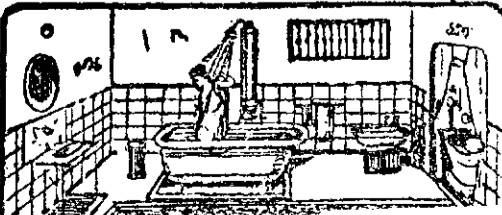
EDUARD LEXEN,

tinichigiu și anteprișă de instalații

Brașov, Atelier: Strada Lungă Nr. 6
Prăvălie: Strada Gâbel Nr. 1.
Telefon Nr. 334.

Se recomandă pentru pregătirea muncii de tinichigiu și galvanizării, precum coperișe, și învelișuri de turn, ornamente de metal pentru bucătărie, dulapuri pentru ghiță, vase pentru spălat.

Specialist în apaducte la case, canalizarea, conducerea de gaz de iluminat, și instalarea camerelor

Lampe de carbid de la 3 coroane în sus. Engrosiștilor li-se dă Depozit bogat în scaldat, cămine, etc. Serviciu conștient și moderat.

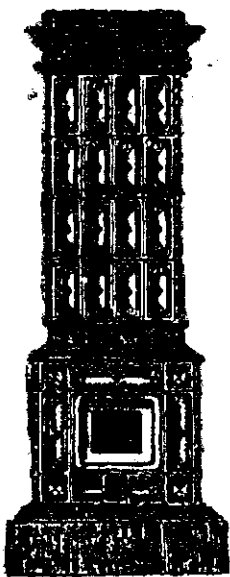
articii pentru biserici și preoți.

COVICI ≡ ARAD ≡
Forray utca n-rul 2.

noștința onoratului public că au sosit

Articuliile de toamnăși, vă-
legre :în stofe, mătăsuri, flaneluri, delainuri, parche-
turi, ciorapi împlețiți în temniță, și multe alte
: : articole cari nu se pot toate înșira : :Cea mai bogată
magazie în articuliile
pentru sfintele bi-
: serici și preoți :

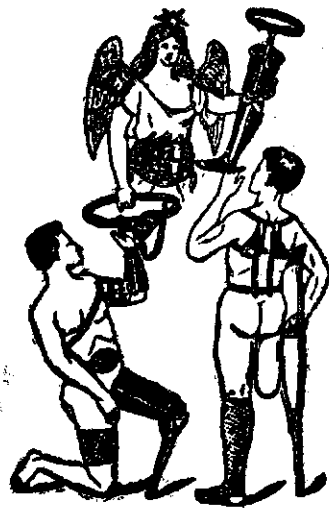
(Ja 329-20)

Pregătesc

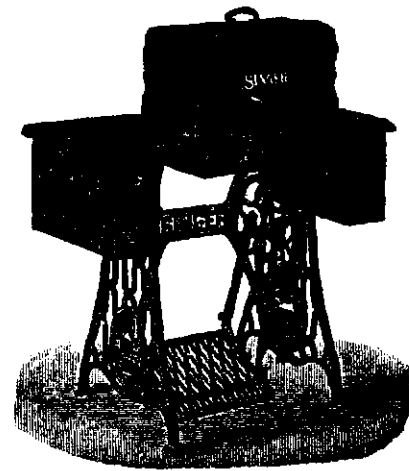
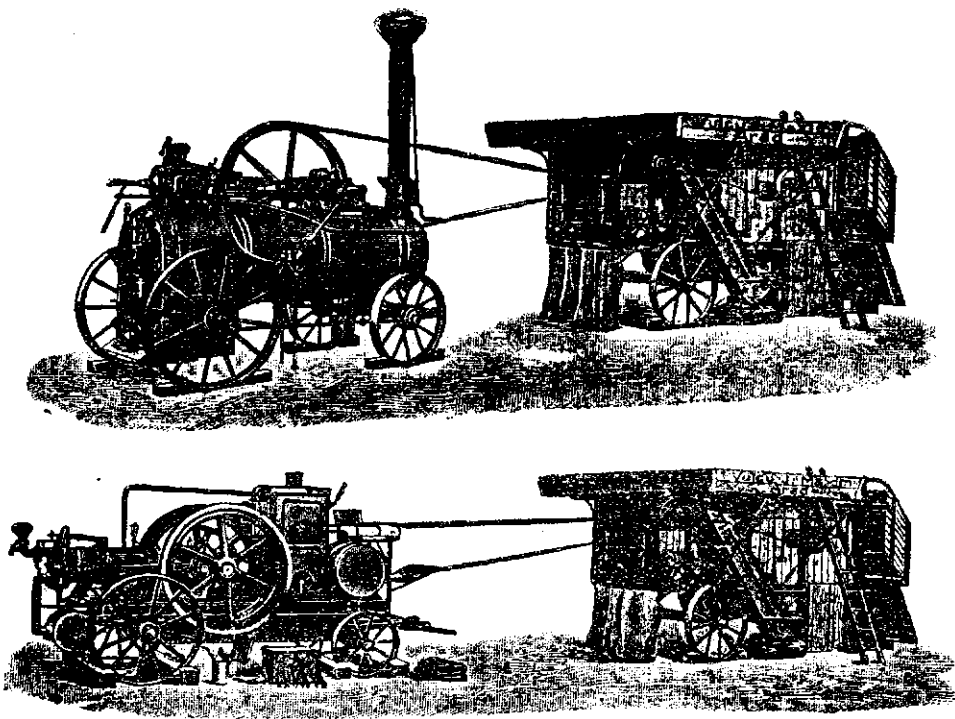
(Ma 146-30)

cupatoare de teracotă,
căminuri, vase, glas-
tre, cu prețuri moderate.Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc
și repararea cupatoarelor vechi și în pro-
vincia. Rugând sprijinul mult onor. public:**Magyar István**fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárváros Kém-utca n-rul 16.

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandajepicioare artificiale, corsete,
legătoare pentru pantece, iri-
gatoare, stropitoare, suspen-
zorii, îndreptătoare, ciorapi
de gumă, vată (bumbac), legă-
toare și articuliile pentru bolnavi
precum și cele mai excelente pre-
zervative franceze pentru femei și
bărbați, se vând cu prețuri ief-
tine la**LEINER GYULA, bandagist**
Brașov, str. Mihael Weis nr. 13.

(Le 158-26)

MAXIM I. VULCU**FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI****ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.**Atrag atențiunea
Onor. public asupra
marelui meu maga-
zin de mașini și fa-
bricate americane,
ca cele mai bune și
renumite mașini de
săcerat și legat snopi
Plano, fabricatul cel
mai bun al lui Cormac
din America, mașini
de cosit nutreț și,
Garnituri compl. de
treerat cu aburi sau
motor. Uleiuri de
mașină și motoară,curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și
pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Vu 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

Fondat în anul 1885.

„TIMIȘ”

INSTITUT DE CREDIT ȘI ECONOMII, SOCIETATE

CENTRALA: Timișoara-centru (Belváros) Piața Balázs-16i nr. 16.

FILIALELE: Buziaș, — Recaș, — Ciacova, — Deta, —

Capital propriu 2,600.000 K Depuneri 5,500,000

TELEFON: Centrala, Direcțiunea nr. 510. — Contabilitatea nr. 1149. — Filiala Buziaș nr. 10.
Filiala Recaș nr. 14, Filiala Ciacova nr. 16, Filiala Deta nr. 26, Filiala Vinga nr. 16.

Depuneri spre fructificare, despre cari eliberează libel. Administrează depuneri cu casete de economizare.

Plătește deponenților după mărimea sumei depuse 4 și jumătate și 5 procente interese fără nici o detragere.

După toate depunerile contribuția (darea) de interese o plătește institutul separat.

Depuneri până la 10.000 coroane, după starea casei se plătesc și fără abdicere.

Escomptează cambii și acordă credite cambiale cu acoperire hipotecară.

Dă avansuri pe efecte publice (Lombard).

Acordă împrumuturi hipotecare pe case de închiriat și pe proprietăți de pământ. —

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 189.

Post sporocasa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare societate pe acții în Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijloace: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbății de încredere ai societății. — Prospecte, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca auzitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECȚIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”),
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMIȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN Arad str. Lázár Vilmos nr. 2. Telefon nr.
(Ba 240—156)

(Si 4-40)

Unde
se pot cumpăra cele mai bune și elegante
plăciere? numai
la fabrica de ploiere **Gustav Schmidt,** SIBIU Piața-mare
în palatul **Bodenkredit**
se pot afla noutățile cele
mai moderne

Ent-out-cas

și
plăciere

pentru **dame și bărbați**
în executare perfectă și
estetică, de calitate cea
mai bună **cu pre-**
țurile cele
mai ieftine.

H. Miklós J.

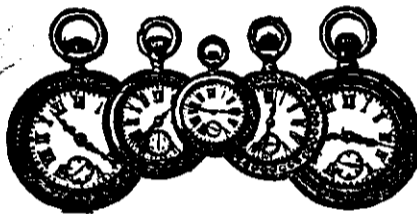
(M1 12-60)

ciasornicar,

Sibiu — Nagyszeben, Reispergasse 11

Cea mai ieftină sursă de cumpărat a toffelul de

CIASORNICE

de buzunar și de părete și
ciasornice deșteptătoare,
precum și articli optici.
Prăvălie de obiecte de
aur și argint signate
oficios.
Toate reparaturile se ex-
prompt și cu garanță.

sud.

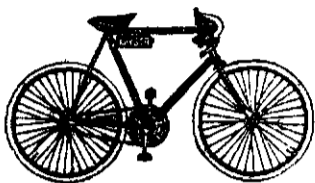
1891.

mașini

pentru case precum și pentru
mașini de cusut speciale pentru
blanări, mănușeri etc.

ULETE,

mai noi modele 1812. Helicul-
ier. Kayser e'c Garnituri
pentru biciclete, clopoțele, lampe,
cornete, ținător de săbii, pompe
mărimea, etc. etc.

GRAMOFONE;
Pathée cu marca „Engel“ Automate statif.

ASTER'S VOICE
TRADE MARK.

PLĂCI

Pentru gramofone în orice
limbă din Monarhie. Noutăți.

tru plăti în bani gata și'n rate.

Cel mai bine aranjat atelier pentru reparaturi.

Excutare excelentă.

rugând binevoitorul sprijin, sunt

Cu stimă:

Reinhold Zoller,

mecanic.

(Zo 209-)

Ligeti
Sándor,

colorator de geamuri, atelier
industrial pentru mozaicuri
de sticlă și rame de aramă.

Budapest,

IV. Papnevelde-utca 8.

Lucrează artistic geamuri de
biserică colorate, mozaicuri
de sticlă și rame de aramă
de la cele mai simple până la
cele mai complicate, cu pre-
țuri moderate. — Geamurile
aproape tuturor bisericilor gr-
cat sunt lucrate în atelierul
meu, între cari și ferestrele
bisericii noi zidite din Szász-
Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt
lucrate în atelierul meu propriu.

9-52)

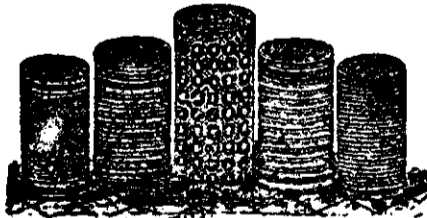
Fără nici un obligament de a cumpăra vă prezentăm cea
mai bună mașină a secolului prezent, cel mai nou model
de mașină de scris

S. SMITH PREMIER

cu scrisoare vizibilă, provăzută cu cordea dublă în două co-
lori, rubricatoare, cu aparat Tabulatus, angajament complet
de litere, provăzută cu aparat adunător.

Agencia principală pentru Ungaria-de-Sud:

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI SZÖNYEGHÁZ ÉS MODERN
IRODABERENDEZÉSI VÁLLALAT.

(Primul magazin de co-
vo și întreprindere de
aranjament pentru birouri
din Ungaria-sudică).

Maitinszki Pál és T-sa

Temesvár-Belváros str. Jenő-herceg nr. 8.

Se primește orice soi de mașini de scris spre reparare com-
pletă, spre ținere în bună rânduială și spre curățire în baza
unui legământ anual. Lucrări de dactilografie, copieri cu
ajutorul mașinei dactilografice se execută cu prețurile cele mai
ieftine. — Hectografe și toffelul de rechizite dactilografice fa-
bricații americane-engleze, cu prețurile cele mai convenabile.

In despărțământul de covoare
se vând covoare veritabile de
Persia, Smirna și toffelul de
covoare cu prețuri foarte scăzute

(Ma 129-104)

